

พัฒนาการของการศึกษาที่จัดโดยคณะภคินีเซนต์ปอลเดอซาร์ต
ในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2476 - 2520

ในช่วงปี พ.ศ. 2476 - 2520 ได้เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ขึ้นกับประเทศไทยมากมาย อาทิเช่น เกิดมหาสงครามเอเซียบูรพา ซึ่งส่งผลให้ไทยต้องอยู่ภายใต้การยึดครองของญี่ปุ่น การเดินขบวนเรียกร้องอำนาจประชาธิปไตยคืนจากกลุ่มผู้บริหารประเทศแบบเผด็จการของนิสิตนักศึกษา จนเกิดเหตุการณ์นองเลือดภายในประเทศ การประท้วงของกลุ่มผู้ใช้แรงงานและรัฐวิสาหกิจ การประกาศใช้แผนการศึกษาชาติของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลให้คณะภคินีเซนต์ปอลเดอซาร์ตต้องปรับปรุง และพัฒนาการจัดการศึกษาของคณะให้เข้ากับสภาพการณ์ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

ในการพิจารณาถึงพัฒนาการของการศึกษาในช่วง พ.ศ. 2476 - 2520 ผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์ พัฒนาการของการศึกษาที่จัดโดยคณะภคินีเซนต์ปอลเดอซาร์ตในด้านต่าง ๆ ดังนี้

การก่อตั้งโรงเรียน

ปรัชญาการศึกษา

วัตถุประสงค์ นโยบาย

หลักสูตร การเรียนการสอน การประเมินผล

ผู้บริหาร ครู นักเรียน

ผู้สำเร็จการศึกษา ศิษย์เก่า

สมาคมศิษย์ สมาคมผู้ปกครองและครู

ปัญหา อุปสรรค

บริบททางการศึกษาที่มีผลต่อการจัดการศึกษาของคณะภคินี

เซนต์ปอลเดอซาร์ต

การวิเคราะห์ตามหัวข้อดังกล่าวจะช่วยให้เข้าใจและมองเห็นภาพการพัฒนาการของการศึกษาที่จัดโดยคณะภคินีเซนต์ปอลเดอซาร์ตชัดเจนยิ่งขึ้น

การก่อตั้งโรงเรียน

ในช่วงปี พ.ศ. 2476 - 2520 คณะภคินีได้มีการก่อตั้งโรงเรียนของคณะขึ้นมาใหม่อีก 6 แห่ง ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 รายชื่อโรงเรียน ปี พ.ศ. ที่ก่อตั้ง ระดับชั้นที่เปิด และที่ตั้ง

โรงเรียน	ปีที่ก่อตั้ง	ระดับชั้นที่เปิด	ที่ตั้ง(จังหวัด)
1. วันทามารีย์	2499	อ.1 - ม.6	นครสวรรค์
2. เซนต์ปอลคอนแวนต์	2506	อ.1 - ม.6	ชลบุรี
3. เซนต์โยเซฟระยอง	2506	อ.1 - ม.3	ระยอง
4. เซนต์โยเซฟบางนา	2511	ป.1 - ม.6	สมุทรปราการ
5. ศรีเพชรบูรณ์วิทยา	2518	อ.1 - ม.3	เพชรบูรณ์
6. เซนต์โยเซฟทิพวัล	2520	อ.1 - ม.3	สมุทรปราการ

ที่มา : คัดแปลงจากตารางที่ 1 ในสถิติการศึกษา คณะเซนต์ปอลเดอชาร์ต (แห่งประเทศไทย) หน้า 1¹

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่าโรงเรียนที่ก่อตั้งขึ้นใหม่นี้อยู่ในจังหวัดสมุทรปราการ 2 โรงเรียน และอยู่ในจังหวัดอื่น ๆ อีก 4 โรงเรียน ทุกโรงเรียนจะเปิดรับนักเรียนตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 ยกเว้นโรงเรียนเซนต์โยเซฟบางนาจะเปิดรับนักเรียนตั้งแต่ชั้น ป.1

ช่วงแรกเริ่มของการศึกษาที่จัดโดยคณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ต ได้มีการก่อตั้งโรงเรียนขึ้น 4 โรงเรียน คือ โรงเรียนอัสสัมชัญคอนแวนต์ โรงเรียนเซนต์คาทาลีนคอนแวนต์ โรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนแวนต์ และโรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนแวนต์ ซึ่งก่อตั้งขึ้นในเขตกรุงเทพมหานครทั้งสิ้น ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะในช่วง พ.ศ. 2441 - 2475 นั้น การศึกษายังไม่ได้แพร่ขยายไปต่างจังหวัดมากนัก

¹ คณะเซนต์ปอลเดอชาร์ต, สถิติการศึกษา คณะเซนต์ปอลเดอชาร์ตแห่งประเทศไทย (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อัสสัมชัญ, 2535) หน้า 1.

แต่อย่างไรก็ตาม ในช่วง พ.ศ. 2476 - 2520 นี้ โรงเรียนที่คณะก่อตั้งขึ้นใหม่ทุกโรงจะอยู่ในต่างจังหวัด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการที่จะให้คนในชนบทหรือต่างจังหวัดได้รับการศึกษา สนองแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2494 ที่ว่า รัฐมีความมุ่งหมายให้พลเมืองได้รับการศึกษาพอเหมาะแก่อัตภาพเพื่อทุกคนจะได้เป็นพลเมืองดี²

นอกจากนี้ แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2503 รัฐยังได้เน้นให้จัดการศึกษาเพื่อสนองความต้องการของสังคมและบุคคล³ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าคณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตรได้จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาชาติ ซึ่งก็ตรงกับจิตตารมณ์ดั้งเดิมของคณะในอันที่จะช่วยให้เด็กในชนบทได้มีการศึกษาที่ดี เพื่อจะได้เจริญเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ และคณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตร ยังได้รับคำเชิญจากพระคุณเจ้าประจำสังฆมณฑลต่าง ๆ ให้เข้าไปรับผิดชอบการจัดการศึกษาในโรงเรียนของสังฆมณฑลทั้งในกรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัดถึง 8 โรง ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 รายชื่อโรงเรียน ปี พ.ศ. ที่คณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตร
เข้าบริหารงาน สังฆมณฑล ระดับชั้นที่เปิดสอน และที่ตั้ง

โรงเรียน	ปี พ.ศ.	สังฆมณฑล	ระดับที่เปิด	ที่ตั้ง (จังหวัด)
1.เซนต์แอนโทนี่	2490	กรุงเทพฯ	อ.1-ม.3	ฉะเชิงเทรา
2.มารดานฤมล	2498	กรุงเทพฯ	อ.1-ม.3	ฉะเชิงเทรา
3.มารีย์วิทยา	2499	นครราชสีมา	อ.1-ม.6	นครราชสีมา
4.พระแม่สกลสงเคาระห์	2513	กรุงเทพฯ	อ.1-ม.3	กรุงเทพฯ
5.ภัทรวินทยา	2515	นครสวรรค์	อ.1-ป6	ตาก
6.พระมารดานิจจานุเคราะห์	2518	อุดรธานี	อ.1-อ.3	หนองคาย
7.เซนต์หลุยส์ศึกษา	2518	กรุงเทพฯ	อ.1-ม.3	กรุงเทพฯ
8.ซางตากรุสศึกษา	2520	กรุงเทพฯ	อ.1-ม.3	กรุงเทพฯ

ที่มา : ดัดแปลงจากตารางที่ 23 ในสถิติการศึกษา คณะเซนต์ปอลเดอชาร์ตร
(แห่งประเทศไทย) หน้า 40⁴

² กระทรวงศึกษาธิการ, แนวทางการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521, พิมพ์ครั้งที่ 2. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2525)

³ เรื่องเดียวกัน.

⁴ คณะเซนต์ปอลเดอชาร์ตร, สถิติการศึกษาคณะเซนต์ปอลเดอชาร์ตรแห่งประเทศไทย.

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนของสังฆมณฑลที่มอบหมายให้คณะภคินีช่วยดูแลงานด้านการศึกษาเป็นโรงเรียนสังกัดสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ถึง 5 แห่งด้วยกันและสังกัดสังฆมณฑลต่างจังหวัดอีก 3 แห่ง

จากหลักฐานดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การก่อตั้งโรงเรียนของคณะในช่วงนี้เพิ่มขึ้นจากระยะแรกเริ่มของการจัดการศึกษามากกว่าเท่าตัว แต่เป็นการขยายการศึกษาออกสู่ต่างจังหวัดไม่ได้เน้นในเขตกรุงเทพมหานครเหมือนในระยะเริ่มแรก นอกจากนี้คณะภคินียังได้รับความไว้วางใจจากผู้บริหารสังฆมณฑลต่าง ๆ ด้วยการเชิญคณะภคินีไปช่วยงานด้านการศึกษาโรงเรียนของสังฆมณฑลถึง 8 แห่ง ความสำเร็จในการจัดการศึกษาครั้งนี้ แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการจัดการศึกษาของคณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตร จนเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป

สำหรับพัฒนาการทางด้านการก่อตั้งโรงเรียนและการขยายงานทางด้านความรับผิดชอบโรงเรียนของสังฆมณฑลต่าง ๆ นั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเนื่องจากจิตตารมณ์ดั้งเดิมของผู้ก่อตั้ง คือการให้การศึกษาแก่เด็กเพื่อให้มีความรู้อ่านออกเขียนได้และคณะเซนต์ปอลเดอชาร์ตรก็ถือกำเนิดมาในชนบทที่ตำบลเลอวิลส์ลาเชอนาร์ตสังฆตำบลเล็ก ๆ ในประเทศฝรั่งเศส ดังปรากฏหลักฐานในพระวินัยฉบับร่างความว่า “... และแห่งแพร่ธรรมของเราคือหมู่บ้านใกล้เคียง กิจการแรกของเรา คือ การยกระดับหมู่บ้านทั้งในด้านมนุษยธรรม และด้านวิญญาณ โดยให้การศึกษาอบรมแก่เด็กหญิง เยี่ยมคนจนและคนเจ็บ ...”⁵ ฉะนั้นในการเปิดบ้านใหม่ของคณะทุกบ้านผู้ใหญ่ของคณะก็จะพิจารณาร่วมกันว่าตรงกับจิตตารมณ์ของคณะหรือไม่ หากว่าตรงกับจิตตารมณ์ของคณะ และเป็นความต้องการของท้องถิ่นในอันที่จะให้การศึกษาแก่เด็ก ๆ คณะก็จะตอบรับโดยการก่อตั้งบ้านใหม่ของคณะตามกำลังความสามารถของคณะ ไม่ว่าจะเป็โรงเรียนของคณะ หรือโรงเรียนของสังฆมณฑลที่คณะรับผิดชอบช่วยบริหารงาน ซึ่งทั้งนี้สมาชิกทุกคนของคณะยินดีปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบ อาจกล่าวได้ว่าการจัดการศึกษาของคณะได้เป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป ดังจะเห็นได้จากบทความของ พ.ต.อ.บุญเสริม ศรีชมภู ที่เขียนไว้ว่า

⁵ พระวินัยฉบับร่าง (ม.ป.ท.,ม.ป.ป.) หน้า 8.

... สมัยที่กระผมเป็นนักเรียนก็ได้เปรียบเทียบโรงเรียนต่าง ๆ และเห็นว่าโรงเรียนเซนต์โยเซฟบางนา เป็นโรงเรียนชั้นยอดของบรรดาโรงเรียนทั้งหลายทีเดียว เรียกว่าทั้งดี และเรียบร้อย ภาษาอังกฤษดี ไม่มีนักเรียนหนีเที่ยวเกะกะ นอกกรีนนกรอย เห็นแล้วอดจะชื่นชมมิได้ ...⁶

และบทความของจันทิรา นุตสาระ ที่เขียนไว้ว่า

... เมื่อได้เข้ามาสัมผัสชีวิตในเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ ข้าพเจ้าก็เกิดความชื่นใจ ความประทับใจและมองเห็นแสงสว่างที่ปรากฏอยู่ในเมืองไทยจุดหนึ่ง คือ รั้วเซนต์โยเซฟคอนเวนต์นี้เอง จากอุดมการณ์การปฏิบัติงานและผลงานของเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ มีผลต่อประเทศชาติ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ...⁷

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าในช่วงนี้การจัดการศึกษาของคณะได้เป็นที่รู้จัก และเป็นที่ยอมรับในสังคมทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัดทั้งด้านการเรียนการสอน เป็นต้นว่าภาษาอังกฤษ นักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนมีความประพฤติเรียบร้อย และมีคุณธรรมซึ่งการปลูกฝังคุณธรรมนี้ยังผลให้ประเทศชาติมีพลเมืองที่มีคุณภาพ

โรงเรียนที่ได้ก่อตั้งในระยะเริ่มแรก ก็ได้มีการพัฒนาปรับปรุงด้านอาคารเรียนให้ทันสมัย มีการก่อสร้างอาคารเรียนเพิ่มเติมเพื่อสนองความต้องการของผู้ปกครองที่สนใจนำบุตรหลานมาฝากเข้าเรียนในโรงเรียน ดังจะเห็นได้จากบทความของ สมใจ ชมไพศาล ที่เขียนไว้ว่า “... โรงเรียนของเราเป็นที่นิยมของผู้ปกครองทั่วไป เห็นได้จากผู้ปกครองเป็นอันมากนิยมนำบุตรหลานมาฝากเข้าเรียนทั้ง ๆ ที่โรงเรียนรับได้จำกัด ...”⁸ ดังนั้นในปี พ.ศ. 2498 โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนเวนต์ ได้เริ่มก่อสร้างอาคารเรียน 3 ชั้นเพิ่มเติม ซึ่งคือตึกพระแม่เจ้า มีห้องเรียนเพิ่มขึ้น 15 ห้อง และในปี พ.ศ. 2515 โรงเรียนได้สร้างอาคารหอประชุม

⁶ บุญเสริม ศรีชมภู, “ความรู้สึกของผู้ปกครองท่านหนึ่งกับความเชื่อมั่นในโรงเรียน” ใน สมโภช 25 ปี โรงเรียนเซนต์โยเซฟ บางนา (กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท., 2536), หน้า 149.

⁷ จันทิรา นุตสาระ, “ความประทับใจจากเซนต์โยเซฟคอนเวนต์” ใน 72 ปี เซนต์โยเซฟคอนเวนต์ (กรุงเทพมหานคร : พ.จิระการพิมพ์, 2522)

⁸ สมใจ ชมไพศาล, “ศิษย์เซนต์ฟรังซิสรุ่นเก่าก็กรุ่น (2481)” ใน 50 ปี เซนต์ฟรังซิส (กรุงเทพมหานคร : ก.แสงสว่างการพิมพ์, 2518), หน้า 41.

ใหญ่พร้อมตึก 4 ชั้น ด้านหลังหอประชุมเชื่อมต่อกับตึกพระแม่เจ้า⁹ ซึ่งภายหลังได้รับพระราชทานชื่อจากสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถว่า “ตึกมิตราคม” และได้เสด็จพระราชดำเนินมาทำพิธีเปิดตึกเมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2516¹⁰

ในปี พ.ศ. 2500 ทางโรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ ได้จัดงานสุวรรณสมโภช และได้สร้างหอประชุมใหม่ ซึ่งสร้างขึ้นตรงบริเวณสวนและเรือนประถมศึกษา ซึ่งสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เสด็จพระราชดำเนินทรงเป็นประธานในพิธีเปิดหอประชุมใหม่ และในปี พ.ศ. 2505 สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ก็โปรดเกล้าโปรดกระหม่อม เสด็จพระราชดำเนินทรงเป็นประธานในพิธีเปิดอาคารใหม่ของโรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ อีกคำรบหนึ่ง¹¹

จากจำนวนโรงเรียนที่คณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตได้รับผิดชอบในช่วงนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า เป็นการแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของการศึกษาที่จัดโดยคณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตว่ามีพัฒนาการในด้านปริมาณ คือจำนวนโรงเรียนใหม่ที่เพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันก็ได้มีการพัฒนาโรงเรียนที่สร้างขึ้นในยุคแรกเริ่มให้เพียงพอต่อความต้องการของสังคม แสดงให้เห็นถึงความพร้อมของคณะในการที่จะทำทุกอย่างเท่าที่สามารถในการที่จะประกอบภาระหน้าที่ในการให้การศึกษาแก่เด็ก ๆ และเยาวชนไทยอันเป็นจิตตารมณ์ดั้งเดิมของคณะ

⁹ สมใจ ชมไพศาล, “ความทรงจำในอดีตกับปัจจุบันในรั้วเซนต์ฟรังฯ” ใน อนุสรณ์เปิดหอประชุม “มิตราคม” (นครหลวงกรุงเทพธนบุรี : สำนักพิมพ์สมพงษ์, 2516), หน้า 187.

¹⁰ “นามนี่เป็นที่รัก จากอดีต ... ถึง ... ปัจจุบัน” ใน 60 โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนเวนต์ (กรุงเทพมหานคร : หอรัตนชัยการพิมพ์, มปป.)

¹¹ โรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์, สมุดหมายเหตุรายวันพุทธศักราช 2500.

ปรัชญาการศึกษา

ในช่วงต้นถึงช่วงกลางของปี พ.ศ. 2476 - 2520 การจัดการศึกษาของคณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตร ยังไม่มีการกำหนดปรัชญาการศึกษาของคณะเป็นลายลักษณ์อักษร แต่โรงเรียนของคณะก็ยังคงจัดการศึกษาให้แก่กุลบุตรกุลธิดาไปในทิศทางเดียวกัน จนถึงปลายช่วงปี พ.ศ. 2476 - 2520 กล่าวคือในปี พ.ศ. 2519 คณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตร ได้มีการกำหนดจิตตารมณ์ในการจัดการศึกษาของคณะเป็นครั้งแรก เพื่อให้โรงเรียนในเครือยึดถือเป็นหลักปรัชญาในการจัดการศึกษา โดยเขียนในลักษณะของจุดมุ่งหมายของมนุษย์ดังนี้ “จุดมุ่งหมายของมนุษย์ คือการรู้จักและเข้าถึงสัจธรรมอันสูงส่ง ด้วยการดำเนินชีวิตที่มีระเบียบ สุภาพ รียบร้อย การทำงานและเปี่ยมด้วยเมตตาธรรม”¹²

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การกำหนดปรัชญาการศึกษาของคณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตรในครั้งนี้ มีพื้นฐานมาจากจิตตารมณ์ดั้งเดิมของผู้ก่อตั้งคณะ คือ การให้การศึกษาด้วยเมตตาธรรม ตามคติพจน์ว่า “ซื่อสัตย์ รียบร้อย การงาน” ซึ่งการกำหนดปรัชญาการศึกษาในครั้งนี้ ถือได้ว่าเป็นปรัชญาการศึกษาแรกของคณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตร ในการที่จะสั่งสอนอบรมกุลบุตรกุลธิดาของชาติให้เปี่ยมพร้อมด้วยวิชาการและคุณธรรม

วัตถุประสงค์ นโยบาย

ตามที่ได้กล่าวแล้วว่า ได้มีการกำหนดปรัชญาการศึกษาของคณะ ซึ่งการกำหนดปรัชญานี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานจิตตารมณ์เดิม คือ “เมตตาธรรม” และคติพจน์ “ซื่อสัตย์ รียบร้อย การงาน” ที่ต้องการให้ผู้ที่มาับการศึกษาจากโรงเรียนของคณะได้เข้าถึงสัจธรรมอันสูงสุด ด้วยการดำเนินชีวิตที่มีระเบียบ สุภาพ รียบร้อย การทำงาน และเปี่ยมด้วยเมตตาธรรม ดังนั้น การกำหนดวัตถุประสงค์และนโยบายทางการศึกษาของคณะก็ยังคงกำหนดเพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมาย คือ บรรลุถึงปรัชญาของการศึกษาของคณะ

¹² คู่มือนักเรียนโรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ (กรุงเทพมหานคร : บริษัทพลพันธ์การพิมพ์ จำกัด, ม.ป.ป.) หน้า 12.

ในระยะก่อนที่จะมีการกำหนดจิตตารมณ์ของการจัดการศึกษา จะเห็นได้ว่าการศึกษาของโรงเรียนในเครือจะมีวัตถุประสงค์และนโยบายไปในทิศทางเดียวกัน¹³ ซึ่งสอดคล้องกับคำบอกเล่าของ มาลี คงสมัย นักเรียนโรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนแวนต์ รุ่นปี พ.ศ. 2480 ที่เขียนไว้ว่า

... โรงเรียนสตรีที่ดำเนินการโดยคณะซีหรือที่ชอบเรียกกันว่าคอนแวนต์ ผู้ปกครองสมัยนั้น นิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนมาก ความประสงค์นอกจากให้ความรู้ภาษาต่างประเทศแล้ว เข้าใจว่าต้องการให้อบรมบ่มนิสัยให้ประพฤติชอบอยู่ในกรอบศีลธรรมจรรยาด้วย ...¹⁴

และบทความของสุดใจ จำปา ศิษย์เก่าโรงเรียนอัสสัมชัญคอนแวนต์ วิศวกรหญิงรุ่นแรกของประเทศไทยที่เขียนไว้ว่า

... สิ่งที่ได้มากที่สุดก็คือ ความมีระเบียบในการทำงานซึ่งเป็นพื้นฐานหนึ่ง ที่ช่วยในสาขาวิชาที่ศึกษาต่อ และอาชีพการงาน ด้านจรรยาและศีลธรรม ก็ได้รับมามากในขณะที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียน มีความรู้สึกเหมือนว่าแคบแต่เมื่อออกมาได้ไปต่างประเทศ จึงพบว่าโรงเรียนได้ให้ความรู้สังคมนอกประเทศมาด้วยเป็นอย่างมาก มิได้แคบอย่างที่คิดเลย ...¹⁵

จากคำกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าบรรดาศิษย์เก่าได้เข้าใจและเห็นถึงวัตถุประสงค์และนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียนในเครือเซนต์ปอลเดอชาร์ต ที่มีวัตถุประสงค์ในการให้การศึกษอบรมแก่นักเรียนเพื่อให้มีการเรียนรู้ มีทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพ และที่สำคัญที่สุด คือ สร้างนักเรียนให้เป็นคนมีศานา ยึดมั่นในหลักธรรม และเป็นผู้มีระเบียบวินัย

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ปรัชญาการศึกษา วัตถุประสงค์ และนโยบายทางการศึกษาของคณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตมีเจตนาอันมุ่งมั่นที่จะให้นักเรียนทุกคนมีความรู้คู่คุณธรรม

¹³ สัมภาษณ์ มาแมร์หลุยส์ กิจเจริญ, 15 มีนาคม 2538.

¹⁴ มาลี คงสมัย, “นักเรียนคอนแวนต์ - ลูกศิษย์แม่ซี” ใน 50 ปี เซนต์ฟรังซิส (กรุงเทพมหานคร : ก.แสงสว่างการพิมพ์, 2518) หน้า 26.

¹⁵ สุดใจ จำปา, “หนึ่งในวิศวกรหญิงรุ่นแรกจากรั้ว อ.ส.ค.” ใน จตุราสี่ติ สมโภช โรงเรียนอัสสัมชัญคอนแวนต์ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อัสสัมชัญ, 2532), หน้า 67.

จากการที่คณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตรได้กำหนดจิตตารมณ์การศึกษาของคณะขึ้นนั้น ฉะนั้นเมื่อปี พ.ศ. 2520 จึงได้มีการประชุมปรึกษาหารือระหว่างผู้รับผิดชอบฝ่ายการศึกษาของคณะอันได้แก่ อธิการิณีเจ้าคณะแขวง อธิการิณี และครูใหญ่ของโรงเรียนในเครือคณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตร เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์และนโยบายทางด้านการจัดการศึกษาร่วมกัน ที่ประชุมได้พิจารณาถึงทิศทางการจัดการศึกษาของคณะ ควบคู่ไปกับจิตตารมณ์ดั้งเดิมของคณะในด้านการให้การศึกษาดลอดจนคำนึงถึงสภาพความต้องการทางการศึกษาของสังคม โดยนำข้อมูลที่ได้จากการประชุมร่วมกันครั้งนี้มาตีกรอบเป็นวัตถุประสงค์ และนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียนในเครือเซนต์ปอลเดอชาร์ตร อย่างเป็นลายลักษณ์อักษรขึ้นเป็นครั้งแรก

วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาของคณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตร คือ

1. ให้การศึกษาอบรมนักเรียน ให้รู้จักการเรียนรู้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีทักษะ
2. สร้างนักเรียนให้เป็นคนมีศาสนา ยึดมั่นในหลักธรรม มีจิตตารมณ์แห่งพระวรสาร มีค่านิยมด้านศีลธรรม และจริยธรรม ดำเนินชีวิตในโลกแห่งความจริง รู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็นผู้มีเหตุผล สุขุมรอบคอบ แก้ปัญหาด้วยสันติวิธี ตัดสินด้วยสติปัญญา มีความรับผิดชอบด้วยตนเอง และสังคม
3. สร้างเสริมนักเรียนให้เป็นผู้มีพลานามัยดี

เมื่อพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาของคณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตรที่เขียนขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษรในปี พ.ศ. 2520 นี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการเรียนรู้ มีทักษะ และความคิดสร้างสรรค์ เป็นคนยึดมั่นในหลักธรรมของศาสนา มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม อันเป็นสิ่งที่กำหนดขึ้นเพื่อให้บรรลุถึงปรัชญาการศึกษานั้นเอง

นโยบายการจัดการศึกษาของคณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตร คือ

เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ข้างต้นโดยโรงเรียนมีนโยบายที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. พัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลครบทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา สังคม ตลอดจนเอกลักษณ์ และบุคลิกภาพ

2. ปลุกฝังค่านิยมด้านจิตใจ มีจริยธรรม และคุณธรรม มีความเคารพซึ่งกันและกัน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และฝึกกำลังกับรับผิดชอบเพื่อความดีส่วนรวม มีความรัก และความกตัญญูรู้คุณต่อสถาบันของตน
3. ปลุกฝังให้เป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เป็นผู้มีระเบียบวินัย มีวัฒนธรรม และศีลธรรมอันดี
4. ส่งเสริมด้านวิชาการและการปฏิบัติ โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถ มีทักษะที่จำเป็นเพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพในอนาคต¹⁶

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมีความเห็นว่าการกำหนดนโยบายดังกล่าวนี้กำหนดไว้ได้อย่างสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เพื่อสู่เป้าหมายคือปรัชญาการศึกษาที่จะให้นักเรียนมีความรู้คู่คุณธรรม

จากวัตถุประสงค์ และนโยบายดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการจัดการศึกษาของคณะยังคงความเป็นเอกลักษณ์ของโรงเรียนคอนเวนต์ ที่เน้นความรู้คู่คุณธรรม ในขณะที่เดียวกันก็สอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐ และทันกับสภาพการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทย

หลักสูตร การเรียนการสอน การประเมินผล

จากจิตตารมณ์อันแรงกล้าของคณะภคินีที่จะมุ่งสอนให้มนุษย์สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีระเบียบวินัย สุภาพราบเรียบ มีงานทำ และมีเมตตาธรรม จึงส่งผลให้การจัดหลักสูตรมีการพัฒนา ดังนี้

ระยะแรก พ.ศ. 2476 - 2479

หลังจากที่รัฐได้ประกาศใช้แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2475 เป็นฉบับแรก หลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พร้อมกับกำหนดกรอบหรือแนวทางในการจัดการศึกษา เพื่อให้งานด้านการศึกษาเจริญก้าวหน้า โดยเน้นการฝึกอบรมเยาวชนของชาติให้มีความเจริญองงามทั้งด้านปัญญาความรู้ มีศีลธรรมอันดีงาม สุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง ดังนั้น คณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตรจึงได้กำหนดรายวิชาในหลักสูตรให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาชาติ โดยให้โรงเรียนในเครือใช้ร่วมกัน ซึ่งโครงสร้างของหลักสูตรตั้งแต่ ชั้น ป.1 - ป.4 และ ม.1 - ม.6 ที่กำหนดมีดังนี้

¹⁶ คู่มือนักเรียนโรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์, หน้า 12.

วิชาบังคับ

ภาษาไทย
ดนตรี
วาดเขียน
เย็บปักถักร้อย

วิชาเลือก

ภาษาอังกฤษ
ภาษาฝรั่งเศส

เนื่องจากหลักฐานที่ปรากฏในเอกสาร มีเนื้อหาหลักสูตรตามที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยตั้งข้อสงสัยเกิดว่าน่าจะมีการสอนวิชาอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ เช่น วิชาภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หน้าที่ศีลธรรม ฯลฯ ผู้วิจัยได้พยายามสืบเสาะค้นคว้าหาข้อมูลจากคำบอกเล่าของบุคคลร่วมสมัย และได้พบความหมายของกลุ่มวิชาเลือกที่ผู้เรียนจะเรียนวิชาภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และประวัติพระคัมภีร์ โดยใช้แบบเรียนที่โรงเรียนจัดทำขึ้นเป็นภาษาต่างประเทศตามกลุ่มวิชาเลือกคือ ภาษาอังกฤษหรือฝรั่งเศสทั้งระดับประถมและระดับมัธยม

การที่โรงเรียนจัดทำบทเรียนเป็นภาษาต่างประเทศนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นอยู่ 2 ประเด็น คือ ประเด็นแรกเนื่องจากการเรียนการสอนช่วงนี้ยังเน้นภาษาต่างประเทศเป็นวิชาเลือก คงต้องการฝึกทักษะทางด้านภาษาต่างประเทศ และอีกประเด็นหนึ่งคือครูผู้สอนส่วนมากเป็นภคินีชาวต่างชาติ หรือเป็นครูชาวต่างประเทศเพื่อความสะดวกในการเรียนการสอนจึงได้จัดทำตำราเรียนเป็นภาษาต่างประเทศ

นอกจากนี้ยังมีการอบรมจริยธรรมกันทุกเช้าอย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 15 นาที¹⁷ ทั้งนี้เพราะหัวใจของการจัดการศึกษาของคณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตร คือการอบรมศีลธรรมจริยธรรมและคุณธรรม จะเห็นได้ว่าหลักสูตรที่คณะภคินีกำหนดขึ้นเป็นหลักสูตรสายสามัญที่เน้นหนักทางด้านภาษาต่างประเทศ การฝีมือ ดนตรี และด้านจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับจิตตารมณ์ของคณะและสนองนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐด้วย

¹⁷ ประคิน ชุมสาย ณ อยุธยา, “ด้วยก้าวมั่นคง” ใน 72 ปี เซนต์โยเซฟคอนเวนต์.

ระยะที่สอง พ.ศ. 2480 - 2502

ในปี พ.ศ. 2479 รัฐได้ประกาศใช้แผนการศึกษาชาติฉบับใหม่ ทำให้คณะภคินีต้องทำการปรับรายวิชาในหลักสูตรในปี พ.ศ. 2480 ให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาชาติตามพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2479 และในขณะเดียวกันต้องให้สอดคล้องกับนโยบายของคณะด้วย ดังนั้นโครงสร้างของรายวิชาในหลักสูตรจึงเป็นแนวเดียวกับของกระทรวงศึกษาธิการทั้งหมด แต่โรงเรียนสามารถนำไปปรับให้เข้ากับสภาพความเป็นอยู่ในโรงเรียนได้

ผู้วิจัยขอแสดงความคิดเห็นว่าการจัดการศึกษาของคณะภคินีเซนต์ปอล เดอชาร์ตนั้นจัดขึ้น เพื่อสนองความต้องการของสังคม และสนองนโยบายของรัฐ แต่อย่างไรก็ตามคณะมีแนวหรือเอกลักษณ์ในการจัดการศึกษาของตนเองที่ไม่ขัดกับนโยบายของรัฐ ในอันที่จะปรับเปลี่ยนหลักสูตรให้เข้ากับสังคมของแต่ละยุคแต่ละสมัยเสมอมา ดังจะเห็นได้จากบทความของสมใจ ชมไพศาล ที่เขียนไว้ว่า “... ตั้งแต่กระทรวงบังคับให้ทุกโรงเรียนใช้หลักสูตรเดียวกัน โรงเรียนเราก็ได้ปฏิบัติตามแต่เพิ่มเติมบางวิชาที่เป็นประโยชน์ และกวดขันการเรียนการสอนทุกวิชา เพื่อให้นักเรียนของเรามีความรู้จริง ๆ ”¹⁸ นอกจากนี้เพื่อเป็นการเตรียมบุคลากร สำหรับการดำเนินงานของคณะในอนาคต ฉะนั้นในปี พ.ศ. 2482 คณะภคินีเซนต์ปอล เดอชาร์ต ได้เปิดสอนหลักสูตรนักเรียนฝึกหัดครูขึ้นเป็นครั้งแรกที่โรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ และได้ทำการสอนจนถึงปี พ.ศ. 2486 ก็ได้รับคำสั่งจากกระทรวงศึกษาธิการให้จัดรับนักเรียนฝึกหัดครู

จากคำบอกเล่าของมาแมร์หลุยส์ กิจเจริญว่า

¹⁸ สมใจ ชมไพศาล “ความทรงจำในอดีตกับปัจจุบันในรั้วเซนต์ฟรังฯ” ใน อนุสรณ์เปิดหอประชุม “มิตราคม” หน้า 186.

... เมื่อ ปี พ.ศ. 2482 โรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ เริ่มเปิดหลักสูตรฝึกหัดครู 2 ปี ส่วนมากเป็นนักเรียนที่จบจากโรงเรียนของเราเองมาเรียนต่อ นักเรียนที่จะจบจากฝึกหัดครูเซนต์โยเซฟ เป็นผู้ที่มีความสามารถในการสอนและอบรมนักเรียน มีลายมือสวย มีระเบียบในการทำงาน เมื่อไปสอนที่ไหนใครก็ชม และบางส่วนเมื่อจบแล้วก็จะเป็นครูในโรงเรียนของเรา แต่น่าเสียดายที่เราเปิดได้แค่ 4 ปี คือ 2 รุ่น ทางเราก็สั่งให้ปิด ...¹⁹

สำหรับการเปิดหลักสูตรฝึกหัดครูที่โรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า เป็นการเตรียมความพร้อมทางด้านบุคลากรครู เพื่อออกไปรับใช้สังคม เพราะทางคณะตระหนักดีถึงความสำคัญของครูว่าเป็นแม่พิมพ์ของนักเรียน การที่นักเรียนจะเป็นคนดีได้มากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับครู กล่าวได้ว่าคณะภคินีมองเห็นการณ์ไกล หากกระทรวงศึกษาธิการไม่มีคำสั่งรับนักเรียนฝึกหัดครู ผู้วิจัยมีความเชื่อมั่นว่า โรงเรียนสามารถผลิตครูที่มีคุณภาพให้กับสังคมไทยได้ ทั้งนี้เพราะการเรียนการสอนที่จัดโดยคณะภคินีเซนต์ปอลเดอซาร์ต นอกจากจะให้ผู้เรียนได้รับความรู้ทางด้านวิชาการแล้ว ยังมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม อันเป็นคุณสมบัติที่ดียิ่งสำหรับผู้ที่จะเป็นครูต่อไปภายหน้า ดังเช่นมีผู้ที่กล่าวถึงการอบรมของคณะภคินีว่า "... คณะนักบวชเซนต์ปอลเดอซาร์ตถือคติ "เมตตาธรรม" เน้นความรักที่เด็ดเดี่ยว เสียสละ ... ศิษย์เซนต์โยเซฟจึงเป็นคนมี "จิต" คือ ความรักต่อกิจการงานมีทั้งความซื่อและความตรงทั้งต่อหน้าและลับหลัง ..."²⁰

ในปี พ.ศ. 2489 โรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ ได้ขยายการจัดการศึกษาถึงขั้นเตรียมอุดมศึกษาทั้งแผนกวิทยาศาสตร์และอักษรศาสตร์²¹ และปี พ.ศ. 2502 โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนเวนต์ได้ขยายชั้นเรียนถึงขั้นเตรียมอุดมศึกษาในแผนกศิลป์²² จะเห็นได้ว่าหลังจากที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2479 และหลักสูตรของคณะภคินีตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2480 เป็นหลักสูตรเดียวกันกับของกระทรวงศึกษาธิการกำหนด แต่เป้าหมายหลักของการจัดการศึกษาของคณะยังคงยึดอยู่ในแนวเดิม คือเน้นความรู้ ความสามารถ และความมีคุณธรรม

¹⁹ สัมภาษณ์, มาแมร์ หลุยส์ กิจเจริญ, อดีตอธิการบดีเจ้าคณะแขวงแห่งประเทศไทย, 15 พฤศจิกายน 2537.

²⁰ มล. แฉล้ม กุญชร, "ความรักยิ่งใหญ่เหนือความตาย" ใน 72 ปี เซนต์โยเซฟคอนเวนต์.

²¹ ประวัติย่อโรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์, หน้า 2.

²² "นามนี้เป็นที่รัก," ใน 60 ปี โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนเวนต์.

ผู้วิจัยมีความคิดว่า คณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตรมีความพร้อม และ เปิดกว้างทางการศึกษาอยู่เสมอ พร้อมที่จะปรับเปลี่ยนหลักสูตรการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ และตามคำสั่งของกระทรวง ศึกษาธิการ แต่เอกลักษณ์และเป้าหมายหลักของการจัดการศึกษาของคณะยังคงยึด แน่วแน่ม คือให้นักเรียนมีความรู้ ความสามารถ เปี่ยมด้วยคุณธรรมและเมตตาธรรม

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่าหลักสูตรที่เปิดสอนในช่วง พ.ศ. 2480 - 2502 มี 2 หลักสูตรคือ สายสามัญ กับสายอาชีพ ซึ่งหลักสูตรนี้จัดขึ้นตามสภาพของสังคม และสอดคล้องกับแผนการศึกษาชาติ อีกทั้งยังคำนึงถึงพื้นฐานหลักคือจิตตารมณ์ ดั้งเดิมของคณะ

ระยะที่สาม พ.ศ. 2503 - 2520

ตั้งแต่ พ.ศ. 2503 เป็นต้นมา รัฐได้เล็งเห็นความสำคัญของการศึกษา และการปรับปรุงพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจและการเมือง จึงได้ตั้งสภาการศึกษาแห่งชาติขึ้น เพื่อทำหน้าที่วางแผนการศึกษาแห่งชาติขึ้นใหม่ เรียกว่า “แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503”²³ โดยมีความมุ่งหมาย ดังนี้

1. รัฐ มีความมุ่งหมายให้พลเมืองทุกคนได้รับการศึกษาตามควรแก่ อัตรภาพ เพื่อให้เป็นพลเมืองดี มีศีลธรรม และวัฒนธรรม มีระเบียบวินัย มีความ รับผิดชอบ มีสุขภาพสมบูรณ์ มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย มีความรู้ ความสามารถ ที่จะประกอบอาชีพ และทำคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติ

2. กุลบุตร กุลธิดา พึงได้รับการศึกษาอยู่ในโรงเรียนจนอายุ 15 ปี บริบูรณ์อย่างน้อย

3. กุลบุตร กุลธิดา พึงชวนช่วยหาความรู้ และประสบการณ์อันจะเป็น ประโยชน์แก่การทำงานของตนในภายหน้า

4. ในการจัดการศึกษานั้น ให้จัดการศึกษาเพื่อสนองตามความต้องการ ของสังคมและบุคคล โดยให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและแผนการปกครอง ประเทศ เช่นจัดให้มีองค์ 4 แห่งการศึกษา คือ จริยธรรม พลศึกษา พุทธิศึกษา และ

²³ กระทรวงศึกษาธิการ, “ยุคขยายงาน : ก้าวที่สองของการศึกษาไทย (พ.ศ. 2475-2503)” ใน 98 ปี กระทรวงศึกษาธิการ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2533), หน้า 192 - 193.

หัตถศึกษา²⁴ และได้มีการประกาศใช้แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2503 เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2503 แต่มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2504²⁵

นอกจากนี้รัฐยังได้ปฏิรูประบบโรงเรียนโดยลดจาก 5 ระดับเป็น 4 ระดับ คืออนุบาลศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษาโดยระดับประถมศึกษาได้เพิ่มขึ้นจาก 4 ชั้น เป็น 7 ชั้น แบ่งเป็นประถมศึกษาตอนต้น 4 ชั้น ประถมศึกษาตอนปลาย 3 ชั้น²⁶ เพื่อมุ่งขยายการศึกษาภาคบังคับให้สูงขึ้นเป็น 7 ปี และการจัดการศึกษาของรัฐในช่วงปี พ.ศ. 2503 - 2520 เป็นการจัดการศึกษาโดยใช้แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2503 เป็นแม่บท ซึ่งนับเป็นการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาครั้งสำคัญ เพราะเป็นการวางแผนในการสร้างกำลังคนให้สอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ตลอดจนจนเป็นการวางรากฐานของระบบประชาธิปไตย

จากการประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้ปรับปรุงหลักสูตรทุกระดับที่อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการในปี พ.ศ. 2503 ซึ่งส่งผลต่อการจัดหลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนในเครือเซนต์ปอลเดอชาร์ตร ที่นอกจากจะต้องใช้หลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดแล้ว ยังต้องคงความเป็นเอกลักษณ์ของโรงเรียนคอนแวนต์ไว้ด้วยในเรื่องความเป็นเลิศทางด้านภาษา และกีฬามารยาทของกุลสตรีไทย

ในปี พ.ศ. 2511 และพ.ศ. 2517 โรงเรียนเซนต์ปอลเดอชาร์ตรคอนแวนต์ได้ขยายชั้นเรียนถึงขั้นเตรียมอุดมศึกษาในแผนกวิทยาศาสตร์ และอักษรศาสตร์ตามลำดับ²⁷ และในปี พ.ศ. 2518 โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนแวนต์ได้เปิดสอนแผนกวิทยาศาสตร์ในชั้นเตรียมอุดมศึกษา พร้อมกับเปิดสอนระดับอนุบาล 1-2²⁸

²⁴ กระทรวงศึกษาธิการ, “ยุคขยายงาน : ก้าวที่สองของการศึกษาไทย (พ.ศ. 2475-2503)” ใน 98 ปี กระทรวงศึกษาธิการ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2533), หน้า 192 - 193.

²⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 195.

²⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 193.

²⁷ “ประวัติโรงเรียน,” ใน เซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนแวนต์ครบรอบ 75 ปี หน้า 106.

²⁸ “นามนี้เป็นที่รัก,” ใน 60 ปี โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนแวนต์

ผู้วิจัยขอตั้งข้อสังเกตว่า ถึงแม้ว่าหลักสูตรจะปรับเปลี่ยนไปตามกาลเวลา คณะภคินีก็จะปรับเปลี่ยนโครงสร้างของหลักสูตรให้สอดคล้องกับคำสั่งของกระทรวงศึกษาธิการ แต่อย่างไรก็ตามเอกลักษณ์ความเป็นโรงเรียนคอนแวนต์ก็ยังคงอยู่ทุกเวลา คือการสอนศีลธรรม จริยธรรม และการอบรมจรรยาบรรณ

จากเหตุผลดังกล่าว การจัดหลักสูตรในแต่ละระดับชั้นช่วง พ.ศ. 2503 - 2520 จึงได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลง ดังนี้

1. โครงสร้างของหลักสูตรใช้โครงสร้างหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด แต่มีการขยายเวลาเรียนเพิ่มขึ้น กล่าวคือเพิ่มรายวิชาที่สำคัญลงในหลักสูตร เช่น เพิ่มรายวิชาภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศสมากกว่าที่โครงสร้างหลักสูตรกำหนดไว้ เพิ่มชั่วโมงสอนจริยศึกษา จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยเน้นด้านคุณธรรม ระเบียบวินัย และความสะอาด

2. ตำราเรียน จะคัดเลือกจากตำราที่กระทรวงศึกษาธิการอนุญาตให้ใช้ ยกเว้นวิชาภาษาอังกฤษ - ฝรั่งเศส จะสั่งมาจากต่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีการจัดทำเอกสารประกอบการสอนในวิชาที่สำคัญ ๆ

3. จัดหลักสูตรภาษาอังกฤษซึ่งรัฐไม่ได้กำหนดให้สอนเพิ่มให้แก่ นักเรียนในระดับอนุบาลศึกษา และประถมศึกษาขึ้นเป็นวิชาเสริม ทั้งนี้เพื่อสนองความต้องการของผู้ปกครอง

4. จัดตั้งชมรมต่าง ๆ ทางวิชาการ เพื่อส่งเสริมความรู้ความสามารถของนักเรียน

5. สื่อ ทัศนูปกรณ์ มีการผลิตและจัดซื้อตามความต้องการของครูผู้สอน และมีการต่อเติมอาคารเรียน หรือสร้างอาคารเรียนเพิ่มเติม เพื่อขยายเป็นห้องสมุด ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ห้องนิทรรศการ ห้องเกษตรศาสตร์ ห้องแนะแนว ห้องพยาบาล ห้องประชุม ห้องธุรการ²⁹

จะเห็นได้ว่า ในการกำหนดหลักสูตรการเรียนการสอนในแต่ละระดับชั้น คณะภคินีใช้หลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ใช้ทั่วประเทศ แต่มีการปรับเวลา และเพิ่มรายวิชาที่เห็นว่าเป็นประโยชน์กับนักเรียนในอนาคต ตลอดจนมีการเลือกสรรตำราเรียน สื่อ ทัศนูปกรณ์ สร้างอาคารเรียนเพิ่มเติม เพื่อช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนให้มีคุณภาพตามความต้องการของผู้ปกครอง แสดงให้เห็นถึงความพร้อมในการจัดการศึกษาของคณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ต เพื่อยังคุณประโยชน์แก่สังคมไทยและประเทศชาติในที่สุด

²⁹ ประวัติย่อโรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ , หน้า 2 - 3.

จากข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยมีความเห็นว่าหลักสูตรที่คณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตร จัดในโรงเรียนนั้น ได้มีการพัฒนาการอยู่ตลอดเวลาตามแผนการศึกษาของชาติ ขณะเดียวกันคณะก็จะปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมรายวิชาที่เห็นว่าจำเป็นตามยุคสมัย และตามสภาพความต้องการของสังคม อาทิเช่น มีการเพิ่มเติมวิชาภาษาต่างประเทศ เพื่อสนองความต้องการของผู้ปกครอง มีการสอนศีลธรรมทุกวัน วันละ 15 นาที เพื่อการอบรมคุณธรรม จริยธรรม ทั้งนี้เพราะคณะภคินีคำนึงถึงความสำคัญของการมีคุณธรรมว่าสามารถเป็นเครื่องจรรโลงสังคมให้มีความสุขได้

การเรียนการสอน

ในช่วง ปี พ.ศ. 2476 - 2520 ได้มีการปรับการเรียนการสอน และเวลาเรียนสำหรับเด็กที่อยู่ในเกณฑ์ประถมศึกษาและชั้นมูลหลายครั้ง โดยระยะแรก ๆ ยังไม่มีการบันทึกเวลาเรียนในแต่ละภาคเรียน แต่มีการกำหนดเวลาเรียนเป็นรายวัน ดังตาราง ดังนี้

เวลา	วิชาที่สอน
8.30 - 10.00	ภาษาต่างประเทศ
10.00 - 10.15	พัก
10.15 - 12.00	ภาษาไทย
12.00 - 13.30	พักกลางวัน
13.30 - 15.00	ภาษาไทย

ที่มา : ดัดแปลงจากสมุดรายวันโรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนแวนต์

เล่ม 1 หน้า 1

สำหรับเวลาเรียนในแต่ละวันของชั้นมูล และชั้นประถม เป็นดังนี้

เวลา	วิชาที่สอน
8.45 - 9.45	ภาษาต่างประเทศ
9.45 - 10.00	พัก
10.00 - 12.00	ภาษาไทย
12.00 - 13.00	พักกลางวัน
13.00 - 15.00	ภาษาไทย

ที่มา : ดัดแปลงจากสมุดจดหมายเหตุรายวันโรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนแวนต์

เล่ม 2 หน้า 3³⁰

³⁰ สมุดจดหมายเหตุรายวัน โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนแวนต์ เล่ม 2, หน้า 3.

ส่วนเด็กมัธยม และเด็กที่ไม่อยู่ในเกณฑ์ประถมศึกษา จะมีการ
กำหนดตารางเรียน ดังนี้

เวลา	วิชาที่สอน
8.30 - 10.00	ภาษาต่างประเทศ
10.00 - 10.15	พัก
10.15 - 12.00	ภาษาต่างประเทศ
12.00 - 13.30	พักกลางวัน
13.30 - 15.00	ภาษาไทย

ที่มา : คัดแปลงจากสมุดจดหมายเหตุร้ายวัน โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนแวนต์
เล่ม 1 หน้า 1³¹

จากการกำหนดเวลาเรียน และวิชาที่สอนในระยะต้น ๆ ของช่วง
พ.ศ. 2476 - 2520 จะเห็นได้ว่า นักเรียนที่ไม่อยู่ในเกณฑ์ประถมศึกษา จะเรียน
เน้นหนักด้านภาษาต่างประเทศ ส่วนนักเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ประถมศึกษา และชั้นมูล
จะเรียนเน้นหนักด้านภาษาไทย ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าไม่ใช่วิชาภาษาไทยเพียงวิชาเดียว
แต่เป็นการเรียนคณิตศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ด้วยบทเรียน
ที่เป็นภาษาไทยตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

ต่อมาในปี พ.ศ. 2483 คณะภคินีได้ทำเรื่องของการเปลี่ยนเวลาเรียนไป
ยังกระทรวงธรรมการ โดยขออนุญาตจัดเวลาเรียนออกเป็นปีละ 3 ภาคเรียน
เรียนภาคละ 3 เดือน มีการหยุดประจำภาคต้นและภาคกลาง ภาคละ 2 สัปดาห์
ส่วนภาคปลายหยุด 6 - 7 สัปดาห์ ในหนึ่งสัปดาห์ มีเวลาเรียน 5 วัน หยุดวัน
พฤหัสบดี วันอาทิตย์ และวันหยุดราชการ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเวลาดังกล่าวได้รับ

³¹ สมุดจดหมายเหตุร้ายวัน โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนแวนต์
เล่ม 2, หน้า 1.

อนุมัติเมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม 2483 ในปี พ.ศ. 2510 โรงเรียนได้รับอนุญาตให้หยุดเรียนประจำสัปดาห์ในวันเสาร์และวันอาทิตย์ เช่นเดียวกับโรงเรียนรัฐบาล³²

จากการสัมภาษณ์ศิษย์เก่าที่เรียนอยู่ในช่วงเวลาดังกล่าว เกี่ยวกับการเรียนการสอนของโรงเรียนในเครือเซนต์ปอลเดอชาร์ต ผู้วิจัยขอเสนอข้อมูลดังกล่าวต่อไปนี้ คือ

อนุรักษ์ ศิริสัมพันธ์ นักเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ รุ่น 2495 ได้เล่าว่า “การเรียนการสอนเข้มงวดมาก โดยเฉพาะภาษาไทยและภาษาฝรั่งเศส และสามารถอ่านตัวควบกล้ำได้ชัดเจน”³³

สุรีย์ เทียนพุ่ม นักเรียนช่างดาครูัสคอนแวนท์ รุ่น 2497 ได้เล่าว่า “การเรียนการสอนจะมาจากครูทางเดียว นักเรียนไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็น”³⁴

ปรางทิพย์ ทวีพาณิชย์ นักเรียนโรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนเวนต์ รุ่น 2500 ได้เล่าว่า “การเรียนการสอนที่เน้นภาษาต่างประเทศ มีการฝึกพูดภาษาอังกฤษซึ่งดีมาก ทำให้มีพื้นฐานและสำเนียงการพูดที่ดี”³⁵

วีณา เชิดบุญชาติ นักเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ รุ่น 2502 ได้เล่าว่า “การเรียนการสอนที่มุ่งเน้นภาษาอังกฤษ การอ่านเขียนภาษาไทยนั้นดีมาก”³⁶

มัทนา สานติวัตร นักเรียนโรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ รุ่น 2508 ได้เล่าว่า “การเรียนการสอนเป็นระบบ One Way ไม่มีการให้ศิษย์แสดงความคิดเห็น ยกเว้นวิชาที่เกี่ยวกับการพูด”³⁷

วิไล ภพประเสริฐ นักเรียนโรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนเวนต์ รุ่น 2511 ได้เล่าว่า “การเรียนการสอน เน้นหนักภาษาต่างประเทศ ภาษาอังกฤษ และภาษาฝรั่งเศส และเข้มงวดด้านวิชาการมาก”³⁸

³² 60 ปี โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนเวนต์ (กรุงเทพมหานคร : หอรัตนชัยการพิมพ์, ม.ป.ป.)

³³ สัมภาษณ์, อนุรักษ์ ศิริสัมพันธ์, 25 มีนาคม 2538.

³⁴ สัมภาษณ์, สุรีย์ เทียนพุ่ม, 25 มีนาคม 2538.

³⁵ สัมภาษณ์, ปรางทิพย์ ทวีพาณิชย์, 20 มีนาคม 2538.

³⁶ สัมภาษณ์, วีณา เชิดบุญชาติ, 21 มีนาคม 2538.

³⁷ สัมภาษณ์, มัทนา สานติวัตร, 20 มีนาคม 2538.

³⁸ สัมภาษณ์, วิไล ภพประเสริฐ, 25 มีนาคม 2538.

นอกจากนี้ หม่อมเจ้ายุคตเสวี วิวัฒน์ (ถนอมศรี ยุคตเสวี) ได้เขียนไว้ว่า ... ตลอดเวลา 7 ปี ที่ดิฉันศึกษาอยู่ในสถาบันแห่งนี้ ได้รับการอบรมเล่าเรียน นอกจากวิชาตามหลักสูตร สิ่งที่ดิฉันประทับใจที่สุด และช่วยเสริมสร้างพลังให้แก่ตนเอง ซึ่งคิดว่าได้รับความสำเร็จในชีวิตพอควร สิ่งนั้น คือ ให้อีกผู้อื่น เหมือนรักตนเอง ... ³⁹

คุณหญิงสุรการบรรณสิทธิ์ อดีตนายกสมาคมนิสิตย์เซนต์โยเซฟ ประจำปี 2499 - 2500 ได้เขียนถึงความสำเร็จของท่านไว้ว่า

... การประสบความสำเร็จในการทำงานของดิฉันนั้นเป็นเพราะดิฉันได้รับการฝึกฝนให้อีกงาน มีมานะอดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใด ๆ ทั้งสิ้น มีระเบียบวินัย เกรงครัตต่อเวลา และหน้าที่ ซึ่งดิฉันต้องขอระลึกถึงพระคุณของบิดามารดา คณาจารย์ และซิสเตอร์ จากโรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ ... ⁴⁰

จากการสัมภาษณ์เรื่องวิธีการเรียนการสอนดังกล่าว ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการเรียนการสอนนั้นเน้นเรื่องภาษาต่างประเทศ คือภาษาอังกฤษ และฝรั่งเศส วิธีการสอนครูเป็นศูนย์กลาง นักเรียนไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็นหรือพูดนอกจากวิชาการที่เกี่ยวกับการพูด อย่างไรก็ตามบรรดาศิษย์เก่าต่างก็ยอมรับว่าการปูพื้นฐานด้านภาษาต่างประเทศนั้นสามารถนำไปใช้ในชีวิตการทำงาน ซึ่งมีประโยชน์อย่างมากมาย เช่นในการติดต่อการค้ากับต่างประเทศ ในการเขียนจดหมายที่ต้องใช้ภาษาต่างประเทศ เป็นต้นในขณะที่เดียวกันก็จะอบรมด้านคุณธรรม จริยธรรม ควบคู่ไปด้วย ทำให้นักเรียนที่จบจากโรงเรียนในเครือเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และเป็นที่ยอมรับของสังคมในด้านวิชาการ และความประพฤติ ผู้ปกครองจึงนิยมนำบุตรหลานมาฝากเข้าเรียนจนเพิ่มจำนวนมากขึ้นทุกปี ดังบทความของสมใจ ชมไพศาล ที่เขียนไว้ว่า

³⁹ 50 ปี เซนต์ฟรังฯ. หน้า 41.

⁴⁰ “ประวัติโรงเรียน” ใน ขางตาครูสคอนเวนต์ครบรอบ 75 ปี (กรุงเทพฯ : คอมเมตส์อินเตอร์เนชั่นแนล, ม.ป.ป.), หน้า 106.

... โรงเรียนและครูได้พยายามหาวิธีที่ดีที่สุดเสมอ เพื่ออบรมเยาวชนศิษย์เซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนแวนต์ของเราให้เป็นคนดี มีความรู้ความสามารถ ประพฤติชอบ เป็นพลเมืองดี ทำประโยชน์แก่สังคม ด้วยเหตุนี้โรงเรียนของเราจึงมีชื่อเสียง เป็นที่นิยมของคนทั่วไป เห็นได้จากผู้ปกครองจำนวนมากนิยมนำบุตรหลานมาฝากเข้าเรียน ทั้ง ๆ ที่โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนแวนต์ รับผิดชอบจำกัด ...⁴¹

ในเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้น นักเรียนที่ได้รับการอบรมศึกษาเล่าเรียนจากโรงเรียนของคณะภคินียังเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ จนได้รับการยอมรับจากสังคม ดังที่ ประดิณ ชุมสาย ณ อยุธยา เขียนไว้ว่า

... ปี พ.ศ. 2479 โรงเรียนส่งนักเรียนเข้าสอบชั้นประโยคมัธยมบริบูรณ์ของกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 11 คน นอกจากจะสอบได้ทั้ง 11 คนแล้ว นักเรียนเซนต์โยเซฟคอนแวนต์ยังสอบได้คะแนนเป็นที่หนึ่ง ที่สอง และที่สาม ... ในแผนกภาษาจากจำนวนนักเรียนแผนกภาษาทั้งหมดที่สอบทั่วราชอาณาจักรไทย และได้รับทุนการศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการเพื่อเข้าเรียนในคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอีกด้วย ... ได้รับรางวัลภาษาอังกฤยอดเยี่ยมจากสถานทูตอังกฤษและ ... ได้รับรางวัลคะแนนสูงสุดภาษาฝรั่งเศสจากสถานทูตฝรั่งเศสอีกด้วย ...⁴²

จากการประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาด้านต่าง ๆ ดังกล่าว ทำให้การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนของคณะเป็นที่ยอมรับของสังคม ผู้ปกครอง และของรัฐบาลว่าเป็นโรงเรียนที่ดำเนินการสอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการซึ่งรัฐก็ได้ให้การรับรองวิทยฐานะแก่โรงเรียนทั้ง 4 โรงเรียน หลังจากที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2479 ในช่วงระยะเวลาประมาณ 10 ปี ดังรายละเอียดในตารางที่ 3

⁴¹ 50 ปี เซนต์ฟรังซิส หน้า 41

⁴² ประดิณ ชุมสาย ณ อยุธยา, “ ด้วยก้าวมั่นคง ” ใน 72 ปี เซนต์โยเซฟคอนแวนต์.

ตารางที่ 3 รายชื่อโรงเรียนและปี พ.ศ.ที่ได้รับการรับรองวิทยฐานะ

ชื่อโรงเรียน	ปี พ.ศ.
1. โรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์	2480
2. โรงเรียนอัสสัมชัญคอนเวนต์	2480
3. โรงเรียนช่างตาครูส์คอนเวนต์	2488
4. โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนเวนต์	2489

ที่มา : คัดแปลงจากประวัติของแต่ละโรงเรียน

จากหลักฐานดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการในด้านการจัดการเรียนการสอนของคณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตตราว่าเป็นที่ยอมรับจากผู้ปกครอง และจากรัฐ โดยที่โรงเรียนทั้ง 4 โรงเรียนในยุคแรกเริ่มได้รับการรับรองวิทยฐานะจากกระทรวงศึกษาธิการ

ในช่วงปี พ.ศ. 2503 - 2520 รัฐจัดการศึกษาโดยยึดแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 เป็นแม่บทในการดำเนินการนั้น การจัดการศึกษาของคณะภคินีก็ได้รับการยกย่องจนได้รับรางวัลพระราชทานการจัดการศึกษาดีเด่นจากพระหัตถ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวหลายครั้ง ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 รายชื่อโรงเรียน ประเภท (ระดับ) และปีที่ได้รับรางวัลพระราชทานการจัดการศึกษาดีเด่น

ชื่อโรงเรียน	ประเภท(ระดับ)	ปีที่รับ(พ.ศ.)
1. อัสสัมชัญคอนเวนต์	โรงเรียนดีเด่น	2507
2. เซนต์โยเซฟคอนเวนต์	มัธยมศึกษา, ประถมศึกษา	2511
3. ช่างตาครูส์คอนเวนต์	ประถมศึกษา	2512
4. เซนต์โยเซฟคอนเวนต์	มัธยมศึกษา	2513
5. เซนต์โยเซฟคอนเวนต์	มัธยมศึกษา	2516

ที่มา : คัดแปลงมาจากประวัติโรงเรียน

จากข้อมูลดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของคณะภคินีและครูในโรงเรียนเป็นอย่างดี ถึงแม้รัฐจะกำหนดให้ทุกโรงเรียนใช้หลักสูตรการเรียนการสอนเดียวกันทั่วประเทศ ประกอบกับมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองมากมาย แต่การจัดการศึกษาให้กุลบุตรกุลธิดาของคณะภคินีก็สามารถบรรลุเป้าหมายตามนโยบายของรัฐและของคณะได้เป็นอย่างดี ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเป็นผลมาจากการมองการณ์ไกล ความสามารถในการปรับและพัฒนาระบบการเรียนการสอนของคณะภคินีที่ช่วยส่งเสริมให้การจัดการศึกษาของคณะภคินีมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพจนได้รับการยอมรับจากสังคม

การประเมินผล

ในช่วงปี พ.ศ. 2476 - 2520 การวัดผลประเมินผลของโรงเรียนในเครือมีการเปลี่ยนแปลงตามสภาพการณ์ของโรงเรียนและสังคม ซึ่งผู้วิจัยจะแยกการพิจารณาออกเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะแรก พ.ศ. 2476 - 2502

โรงเรียนจะจัดการประเมินผลนักเรียนเดือนละครั้งตลอดปีการศึกษา ส่วนนักเรียนที่จบการศึกษาประโยคสมบุรณ์ของแต่ละระดับการศึกษาจะเข้าสอบชั้นประโยคสมบุรณ์ของกระทรวงศึกษาธิการที่โรงเรียนรัฐบาล หรือโรงเรียนเอกชนที่ได้รับการรับรองวิทยฐานะจากกระทรวงอีกครั้ง และบางที่เกิดภาวะการณ์ไม่ปกติรัฐก็จะมีการณ์ผ่อนผันการประเมินผล โดยให้นักเรียนใช้เวลาเรียนแทนการสอบก็ได้ เช่น ในปี พ.ศ. 2485 เกิดภาวะน้ำท่วมกรุงเทพฯ การสอบไล่จึงผ่อนผันเป็นการใช้เวลาเรียนแทน ถ้านักเรียนมีเวลาเรียนตั้งแต่ร้อยละ 60 ขึ้นไปถือว่าสอบได้ หลังจากโรงเรียนได้รับการรับรองวิทยฐานะแล้ว นักเรียนทั้งหมดรวมทั้งนักเรียนตัวประโยคบริบูรณ์จะทำการสอบไล่ได้ในโรงเรียนของตน⁴³

⁴³ สัมภาษณ์ มาแมร์หลุยส์ กิจเจริญ, 15 มีนาคม 2538.

จะเห็นได้ว่าการประเมินผลในระยะแรกนี้ นักเรียนจะถูกประเมินผล การเรียนจากครูลงตลอดเวลา จนถึงปลายปีการศึกษาจะแยกนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่จับตัวประโยคจะใช้ข้อสอบของกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนกลุ่มที่ไม่ใช่จับ ตัวประโยคโรงเรียนจะเป็นผู้ประเมินผลเอง

ระยะที่สอง พ.ศ. 2503 - 2520

ระยะนี้เป็นช่วงที่รัฐกำหนดการประเมินผลร้อยละ 50 ขึ้นไป ถือว่าสอบ ไล่ได้ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยที่ชั้นตัวประโยคยังต้อง ใช้ข้อสอบของกระทรวงศึกษาธิการเช่นเดิม ส่วนชั้นอื่นใช้ข้อสอบของโรงเรียน จนถึงปี พ.ศ. 2518 รัฐได้เปลี่ยนระบบการประเมินผลของมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นระบบระดับคะแนน 0 - 4 แบบอิงกลุ่มเป็นครั้งแรก ซึ่งโรงเรียนในเครือก็รับ หลักการดังกล่าวมาดำเนินการ แต่ขั้นตอนในการประเมินผล ถ้าเป็นระหว่างภาค ผู้สอนจะออกข้อสอบและสอบนักเรียนได้ทันที แต่ถ้าเป็นข้อสอบกลางภาคเรียนและ ปลายภาคเรียน จะมีการตั้งคณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกและปรับปรุงข้อสอบที่ ครูผู้สอนเขียนส่งมาและนำเสนออาจารย์ใหญ่ เพื่อพิจารณาและส่งพิมพ์จนเป็นตัว ข้อสอบสำเร็จรูป จะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดข้อสอบให้นักเรียนทั้งโรงเรียน นักเรียนที่สอบในแต่ละห้องจะคละกัน เพื่อเป็นการป้องกันการทุจริตในการสอบ และจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการสอบของนักเรียนทั้งหมดส่ง ครูประจำชั้น⁴⁴

หลังจากการประเมินผลทั้งกลางภาคเรียนและปลายภาคเรียนทุกครั้ง เมื่อ ถึงเวลาแจ้งผลการเรียนทางโรงเรียนจะเชิญผู้ปกครองมารับผลการเรียนของ บุตรหลานจากครูประจำชั้นด้วยตนเอง ซึ่งปีการศึกษาหนึ่ง ๆ ผู้ปกครองต้องมาพบ ครูประจำชั้นอย่างน้อยปีละ 4 ครั้ง และถ้าผลการเรียนในปลายปีการศึกษาไม่เป็นที่ พอใจ ผู้ปกครองก็มีสิทธิขอให้บุตรหลานเรียนซ้ำชั้นได้

⁴⁴ สัมภาษณ์ เซอร์วาเลนติน มุ่งหมาย, 20 มีนาคม 2538.

จะเห็นได้ว่า การประเมินผลการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนของคณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตรเป็นระบบการทำงานเป็นทีม ในขณะที่เดียวกันก็สามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับครูได้เป็นอย่างดี ทำให้ผู้ปกครองได้รับทราบพฤติกรรมของบุตรหลานในโรงเรียนและพฤติกรรมที่มีต่อครู ส่วนครูก็ได้รับทราบพฤติกรรมของนักเรียนที่บ้าน เมื่อเกิดปัญหาจะได้แก้ไขได้ทันที่ ซึ่งแตกต่างกับโรงเรียนของรัฐที่ผู้ปกครองจะมาโรงเรียนเฉพาะช่วงตอนมอบตัวนักเรียนประจำปีเท่านั้น แสดงให้เห็นถึงความสามารถของคณะภคินีที่นำการประเมินผลมาใช้ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน

ผู้บริหาร ครู นักเรียน

ผู้บริหาร

ผู้บริหารโรงเรียนของคณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตรประกอบด้วยบุคลากร 2 ตำแหน่งคือ อธิการิณีซึ่งมีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบกิจการต่าง ๆ ทั้งหมดของโรงเรียน และครูใหญ่ซึ่งรับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนภายในโรงเรียน ในช่วงต้นของสมัยนี้ผู้บริหารโรงเรียนตำแหน่งอธิการิณีจะเป็นภคินีชาวต่างชาติ กล่าวคือเป็นนักบวชที่มาจากต่างประเทศ ส่วนครูใหญ่ก็เป็นภคินีชาวต่างชาติเช่นเดียวกัน ในบางยุคสมัยอธิการิณีอาจจะทำหน้าที่เป็นครูใหญ่ควบคู่ไปด้วย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าภคินีมีจำนวนน้อยและโรงเรียนของคณะในยุคนี้ก็ยังมีขนาดไม่ใหญ่. ผู้บริหารจึงทำหน้าที่เป็นทั้งอธิการิณีและครูใหญ่ด้วย

ในช่วงเวลาต่อมา ระหว่างปี พ.ศ. 2477 - 2497 ทางคณะได้มีการเปลี่ยนแปลงโดยให้ฆราวาสได้เข้ามาบริหารโรงเรียนทำหน้าที่เป็นครูใหญ่ ซึ่งได้แก่ครูใหญ่ของโรงเรียนขางตาคูร์สคอนแวนท์ คือ นางสาวสัมพันธ์ กระราลัย และครูใหญ่ของโรงเรียนอัสสัมชัญคอนแวนต์ คือ นางสาวรุจิรา ชโนดม

อนึ่งการแต่งตั้งผู้บริหาร ทางคณะจะแต่งตั้งภคินีชาวไทยมาบริหารแทนภคินีชาวต่างชาติ หากขาดบุคลากรที่เป็นภคินีทางคณะก็จะเลือกศิษย์เก่าที่มีความรู้ความสามารถมาดำเนินการแทน

การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ เป็นการพัฒนาที่เป็นไปในทางที่ดี ทั้งนี้เพราะ คณะเห็นควรวาง การบริหารงานด้านการศึกษาของแต่ละประเทศต้องปรับเปลี่ยนให้ เหมาะสมกับพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมของประเทศนั้น ๆ จึงเห็นสมควรให้ เจ้าของประเทศซึ่งเข้าใจถึงปัญหาและนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐได้เข้ามาจัด การศึกษาของตนเอง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน และเกิดความราบรื่น ในการปฏิบัติงาน แต่มีข้อสังเกตอีกประการหนึ่งว่าการที่คณะภคินีแต่งตั้งผู้บริหาร โรงเรียน ซึ่งล้วนแต่เป็นศิษย์เก่าของโรงเรียนในเครือของคณะ ดังเช่น เซอร์มอนิก ลิมวิบูลย์ (ศิษย์เก่าเซนต์โยเซฟคอนเวนต์) เป็นผู้รับใบอนุญาตโรงเรียนอัสสัมชัญ คอนเวนต์ แมร์หลุยส์ กิจเจริญ (ศิษย์เก่าเซนต์โยเซฟคอนเวนต์) เป็นผู้จัดการ โรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ ทั้งนี้เป็นเพราะคณะภคินีมีความเชื่อมั่นว่าผู้ที่เคย เป็นศิษย์เก่าในโรงเรียนของคณะต่างได้รับการอบรมด้วยหลักเมตตาธรรม และ เข้าใจการทำงานตามจิตตารมณ์ของคณะเป็นอย่างดี ตลอดจนสามารถดำเนินงาน การจัดการศึกษาสืบเนื่องตามปรัชญาการทำงานของคณะนับแต่อดีตได้เป็นอย่างดี

ครู

สำหรับครู-อาจารย์ ทางโรงเรียนจะรับฆราวาสหญิงที่เป็นศิษย์เก่าและมี สถานภาพโสด วุฒิการศึกษาของครูผู้สอนที่จบในระดับปริญญาตรีมีน้อย ส่วนครูสตรี ชาวต่างชาติที่รับเข้ามาทำการสอนในโรงเรียนของคณะ ส่วนมากจะเป็นชาว ฟิลิปปินส์ ที่เป็นชาวอังกฤษและชาวฝรั่งเศสมีน้อยโดยทางคณะจะให้สวัสดิการด้าน ที่พักอาศัยในโรงเรียน

ในช่วงประมาณ พ.ศ. 2519 - 2520 การคัดเลือกครู-อาจารย์ผู้สอน ทางโรงเรียนจะประกาศรับสมัครทางหนังสือพิมพ์ เป็นครั้งแรกของโรงเรียน เซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนเวนต์ปรากฏว่า มีผู้มาสมัครประมาณ 200 คน ทำให้ทาง โรงเรียนได้มีโอกาสคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน ทั้งนี้เพื่อให้ การเรียนการสอนของครูได้เป็นไปตามความถนัด ความสามารถ อันส่งผลให้เกิดกับ นักเรียน⁴⁵

นอกจากนี้โรงเรียนในเครือที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายยังได้เชิญ อาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะสาขาวิชา เช่น คณิตศาสตร์ เคมี ชีววิทยา ฟิสิกส์ ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส จากสถาบันอุดมศึกษามาเป็นอาจารย์พิเศษ ของโรงเรียน เพื่อทำการสอนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

⁴⁵ สัมภาษณ์, นฤดี จารุยวรงค์, 10 มีนาคม 2538.

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า นักเรียนที่จบระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจำเป็นต้องมีความรู้พื้นฐานสำหรับการเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา ขณะเดียวกันก็ต้องมีความพร้อมที่จะสอบเข้าในมหาวิทยาลัย ทางโรงเรียนจึงได้เชิญอาจารย์พิเศษจากสถาบันอุดมศึกษาให้มาทำการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งเป็นที่พอใจของนักเรียนและผู้ปกครอง

นอกจากนี้บุคลากรที่ได้รับการคัดเลือกให้เข้ามาร่วมงานกับโรงเรียนของคณะจะมีการตื่นตัวอยู่เสมอ เนื่องจากผู้บริหารจะสนับสนุนให้มีการพัฒนาความรู้ความสามารถในด้านวิชาการอย่างต่อเนื่องด้วยการส่งบุคลากรไปอบรม หรือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิมาให้ความรู้กับบุคลากรในโรงเรียน

นอกจากการพัฒนาด้านความรู้แล้ว บุคลากรของโรงเรียนในคณะยังได้รับการพัฒนาทางด้านจิตใจควบคู่กันไปด้วย เพื่อภคินีจะได้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ มีความเสียสละ และมีความรักในอาชีพ อันจะส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนให้มีคุณภาพ⁴⁶

จะเห็นได้ว่า การรับสมัครบุคลากรเข้าทำหน้าที่สอนได้มีการพัฒนาขึ้นเป็นลำดับ โดยมีการรับบุคลากรที่ไม่เคยเป็นศิษย์เก่า แต่เป็นการรับที่พิจารณาจากความรู้ความสามารถของผู้สมัคร แสดงให้เห็นถึงการคัดเลือกบุคลากรเป็นระบบขึ้น พร้อมกับมีการพัฒนาคุณภาพของบุคลากรอย่างต่อเนื่องทั้งด้านวิชาการ และจริยธรรม อันเป็นเป้าหมายหนึ่งของการจัดการศึกษาของคณะที่เน้นความรู้คู่คุณธรรม

นักเรียน

สืบเนื่องจากโรงเรียนของคณะเซนต์ปอลเดอซาร์ตเป็นโรงเรียนเอกชนซึ่งจำเป็นต้องเก็บค่าเล่าเรียน เพื่อนำมาใช้เป็นงบดำเนินการในการจัดการศึกษา อันจะส่งผลให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ดังนั้นนักเรียนที่เข้ามาเรียนในโรงเรียนของคณะจึงมีฐานะการเงินค่อนข้างดี แต่อย่างไรก็ตามการดำเนินการของโรงเรียนอยู่ภายใต้การดูแลของคณะภคินีเซนต์ปอลเดอซาร์ตที่ยึดหลักเมตตาธรรม และมีเจตจำนงแน่วแน่ที่จะช่วยเหลือสังคม โดยให้การศึกษาแก่เด็กทั่วไป ดังนั้นจึงมีการรับนักเรียนที่ไม่สามารถชำระค่าเล่าเรียนได้ตามที่กำหนดไว้ได้ด้วย ทั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ ประเภทแรก นักเรียนชำระค่าเล่าเรียนเพียงส่วนหนึ่ง

⁴⁶ สัมภาษณ์, นฤดี จารุยาวงศ์, ครูโรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนแวนต์, 10 มีนาคม 2537.

ซึ่งอาจเป็นกึ่งหนึ่งของค่าเล่าเรียนจำนวนเต็ม หรือชำระตามที่ผู้ปกครองสามารถจะให้ได้ และประเภทที่สองนักเรียนที่เข้ามาเรียน และไม่สามารถชำระค่าเล่าเรียนได้ ทางคณะจะจัดการศึกษาแบบให้เปล่า

นอกจากนี้นักเรียนที่เข้าเรียนในโรงเรียนของคณะยังแบ่งเป็นนักเรียนประจำ และนักเรียนไปกลับ ซึ่งนักเรียนประจำจะเรียกตัวเองว่าเด็กใน โดยจะต้องเป็นนักเรียนตลอด 24 ชั่วโมง และได้เรียนรู้คุณค่าของหลายสิ่งหลายอย่าง เช่น รู้คุณค่าของข้าวโดยต้องไม่กินทิ้งกินขว้าง รู้คุณค่าของน้ำไม่ให้สูญเปล่าเพราะได้มายากและมีจำกัด รู้คุณค่าของเวลาร้าง รู้คุณค่าของความรักของพ่อแม่ว่าเป็นความร่มเย็นที่ไผ่หา⁴⁷ ไม่ว่าจะเป็นักเรียนประเภทใดก็ตาม คณะภคินีและครูจะให้การศึกษาอบรมด้วยความรัก และความเมตตา

จากการอบรมสั่งสอนทั้งทางด้านวิชาการและศีลธรรมจรรยาทำให้โรงเรียนของคณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตรเป็นที่รู้จัก ผู้ปกครองจึงนิยมส่งบุตรหลานมาเรียนเพิ่มมากขึ้น ดังรายละเอียดในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 จำนวนนักเรียนโรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนแวนต์
ระหว่างปี พ.ศ. 2484 - 2490

ระดับการศึกษา	ชั้น	ปีการศึกษา (พ.ศ.)				
		2484	2485	2486	2489	2490
ประถมศึกษา	ชั้นเตรียมประถม				39	51
	ชั้นมูล	37	48		39	49
	ประถมศึกษาปีที่ 1	12	20	27	44	49
	ประถมศึกษาปีที่ 2	13	12	21	38	50
	ประถมศึกษาปีที่ 3	14	20	19	43	51
มัธยมศึกษา	ประถมศึกษาปีที่ 4	20	16	18	42	51
	มัธยมศึกษาปีที่ 1	26	28	18	38	66 ^(ก+ข)
	มัธยมศึกษาปีที่ 2	28	26	26	31	40
	มัธยมศึกษาปีที่ 3	22	32	24	38	43
	มัธยมศึกษาปีที่ 4	26	27	22	35	38
	มัธยมศึกษาปีที่ 5	29	18	29	27	38
	มัธยมศึกษาปีที่ 6	20	20	17	20	36

ที่มา : ดัดแปลงจากสมุดหมายเหตุรายวันเล่ม 2 พ.ศ. 2482 - 2490

⁴⁷ มาลี พันธุมจินดา, "ถักร้อย" ใน 72 ปี เซนต์โยเซฟคอนแวนต์.

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่า จำนวนนักเรียนมีปริมาณเพิ่มขึ้นตลอดแต่ในช่วงปี พ.ศ. 2485 - 2486 ซึ่งเป็นช่วงสงครามมหาเอเชียบูรพาทำให้ปริมาณนักเรียนลดลง แต่หลังจากสงคราม ปริมาณนักเรียนก็เพิ่มมากขึ้นซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ปกครองยังคงนิยมส่งบุตรหลานมาศึกษาในโรงเรียนของคณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตร

จากความมีชื่อเสียงในการจัดการศึกษาของคณะภคินีประกอบกับนักเรียนที่จบจากโรงเรียนของคณะภคินีได้สร้างชื่อเสียงให้กับครอบครัว และทำประโยชน์ให้กับสังคมและประเทศชาติเป็นจำนวนมากทำให้ผู้ปกครองสนใจและนิยมนำบุตรหลานมาฝากเข้าเรียนในโรงเรียนของคณะภคินีเป็นจำนวนมาก ทำให้โรงเรียนของคณะต้องทำการก่อสร้างอาคารเรียนเพิ่มเติม แต่ก็ยังคงไม่สามารถสนองความต้องการของผู้ปกครองทุกคนได้ สืบเนื่องจากมีผู้สนใจมาสมัครเข้าเรียนในโรงเรียนของคณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตรเป็นจำนวนมาก ดังนั้นในช่วงปลายของปี พ.ศ. 2476-2520 โรงเรียนของคณะต้องเปลี่ยนนโยบายการรับนักเรียน โดยใช้การสอบคัดเลือกนักเรียนที่มาสมัครเข้าเรียนและชั้นที่เปิดสอบคัดเลือกจะเป็นชั้นเล็กสุดที่โรงเรียนเปิดสอน เช่น โรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์จะเปิดรับสมัครนักเรียนชั้นเตรียมประถม โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนเวนต์จะเปิดรับสมัครนักเรียนชั้นอนุบาล 1 เป็นต้น

ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายก็เช่นกันผู้ปกครองมีความต้องการให้บุตรหลานของตนเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนในเครือเพิ่มขึ้นทำให้จำนวนห้องเรียนมีไม่เพียงพอกับความต้องการของนักเรียน ดังนั้นโรงเรียนของคณะ จึงต้องทำการสอบคัดเลือกนักเรียนที่จะเรียนต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายขึ้น และประเภทของนักเรียนที่รับเข้าเรียนในโรงเรียนของคณะภคินียังมี 2 ประเภทเช่นเดิม คือรับนักเรียนไป-กลับ และรับนักเรียนประจำ แต่ไม่มีการแบ่งประเภทของนักเรียนตามค่าเล่าเรียนเช่นในระยะต้น ๆ กล่าวคือนักเรียนที่รับเข้าเรียนจะมีเพียง 2 ประเภท คือ นักเรียนที่เสียค่าเล่าเรียนตามปกติ กับนักเรียนที่ทางคณะภคินีรับอุปถัมภ์โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ เนื่องจากมีฐานะยากจน

ในช่วงต้นของปี พ.ศ. 2476 - 2520 เครื่องแบบนักเรียนของแต่ละโรงเรียนในเครือไม่มีการกำหนดรูปแบบ กล่าวคือ โรงเรียนอัสสัมชัญคอนเวนต์ แต่งเครื่องแบบตามโรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนเวนต์ นุ่งกระโปรงสีแดง สวมเสื้อแขนยาวสีขาว ผูกเนคไทสีแดงเช่นเดียวกับกระโปรง หลังจากที่โรงเรียนอัสสัมชัญคอนเวนต์ได้รับการรับรองวิทยฐานะ ก็ได้เปลี่ยนเครื่องแบบใหม่ซึ่งเป็นเครื่องแบบที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน จนถึงปี พ.ศ. 2509 คณะภคินีได้กำหนดให้ทุกโรงเรียนในเครือ เปลี่ยนเครื่องแบบนักเรียนทั้งชั้นประถมศึกษาและชั้นมัธยมศึกษาให้เป็นแบบเดียวกัน

จะให้เห็นว่า โรงเรียนของคณะภคินีมีการพัฒนาระบบการรับสมัครนักเรียนโดยใช้ระบบการสอบคัดเลือก และไม่มีการแบ่งประเภทของนักเรียนเช่นแต่ก่อน แต่กลับให้ความช่วยเหลือด้านการศึกษาแก่นักเรียนยากจนและนักเรียนประจำจะได้รับ การอบรมในเรื่องของระเบียบวินัย คุณธรรมต่าง ๆ มากกว่านักเรียนไปกลับ แสดงให้เห็นถึงความรักและความเอาใจใส่ของคณะภคินีที่มีต่อนักเรียน ทั้งยังมีการพัฒนาด้าน เครื่องแบบนักเรียนให้เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของโรงเรียนที่ดำเนินกิจการโดยคณะภคินี เซนต์ปอลเดอชาร์ต

ผู้สำเร็จการศึกษา ศิษย์เก่า

ผู้สำเร็จการศึกษาที่เป็นศิษย์เก่าของโรงเรียนในเครือเซนต์ปอลเดอชาร์ต ในช่วงต้น ๆ ของปี พ.ศ. 2476 - 2520 จะเป็นบุตรหลานของเชื้อพระวงศ์ ข้าราชการ ตำรวจ ทหาร เป็นส่วนใหญ่⁴⁸ ซึ่งหลังจากที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียน ไปแล้วจะได้รับการยกย่องสรรเสริญและยอมรับถึงความรู้ ความสามารถ ความมี คุณธรรมตลอดจนกิริยามารยาทสมเป็นกุลสตรีไทย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ช่วยส่งเสริมให้ศิษย์ ที่จบการศึกษาจากโรงเรียนของคณะภคินีมีหน้าที่การงานที่ดีในสังคม

สิ่งที่เป็นความภาคภูมิใจอย่างยิ่งของคณะภคินีและครูในโรงเรียนเครือ เซนต์ปอลเดอชาร์ต คือ องค์สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถของปวงชน ชาวไทยทรงเป็นศิษย์เก่าของโรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนแวนต์ ซึ่งเป็น โรงเรียนหนึ่งในเครือเซนต์ปอลเดอชาร์ต นับเป็นเกียรติประวัติอันสูงสุดของคณะ ภคินีที่ได้ถวายการศึกษาให้พระองค์ท่านในเยาว์วัย

หลังจากที่พระองค์ท่านทรงดำรงตำแหน่งสมเด็จพระนางเจ้าพระบรม ราชินีนาถ ก็ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมเสด็จพระราชดำเนินมาทรงเป็น ประธานในพิธีต่าง ๆ ของโรงเรียนในเครือหลายครั้ง เช่นปี พ.ศ. 2493 ทรงเป็น ประธานในพิธีเปิดสมาคมศิษย์เก่าเซนต์โยเซฟคอนแวนต์ ปี พ.ศ. 2522 ทรงเป็น ประธานเปิดตึกอุดมวิทย์ ที่โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนแวนต์ นอกจากนี้ พระองค์ท่านทรงรับภคินีและครูอาวุโสที่เคยถวายการเรียนการสอนพระองค์ใน เยาว์วัยเข้าอยู่ในพระบรมราชินูปถัมภ์

⁴⁸ สัมภาษณ์, เซอร์อัลฟองส์ วรศิลป์, 20 มีนาคม 2538.

นอกจากพระองค์ท่านแล้วโรงเรียนของคณะเซนต์ปอลเดอซาร์ตยังมีศิษย์ที่มีชื่อเสียงอยู่ในวงสังคมมากมาย อาทิเช่น

คุณหญิงกนิษฐา วิเชียรเจริญ ศิษย์เก่าเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนแวนต์ และเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ ปัจจุบันดำรงตำแหน่งประธานโครงการการช่วยเหลือหญิงและเด็กผู้มีความเดือดร้อนเฉพาะหน้า

คุณหญิงสุปรียา ประวิตร ณ อยุธยา ศิษย์เก่าเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนแวนต์ ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง ประธานบรรเทาสาธารณภัย มูลนิธิส่งเสริมความสะอาดและสุขภาพนักเรียนในพระบรมราชานุอุปถัมภ์⁴⁹

นางสาวรุจิรา พฤษยาชีวะ ศิษย์เก่าช่างตากุ้งคอนแวนท์ ปัจจุบันดำรงตำแหน่งนิติกร หัวหน้าฝ่ายอภัยโทษ และพักโทษ กองกิจกรรมในชุมชน กรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย⁵⁰

นางภัทรา ศิลอ่อน ศิษย์เก่าอัสสัมชัญคอนแวนต์ ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้จัดการใหญ่อาวุโส บริษัทปูนซิเมนต์ไทย⁵¹

จะเห็นได้ว่าผู้สำเร็จการศึกษา และศิษย์เก่าของโรงเรียนในเครือเซนต์ปอลเดอซาร์ต จะเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และมีคุณธรรม

ในช่วงกลางถึงปลายปี พ.ศ. 2476 - 2520 ผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนในเครือเซนต์ปอลเดอซาร์ต ส่วนมากจะเป็นบุตรข้าราชการ และพ่อค้า ซึ่งมีส่วนช่วยส่งเสริมให้ศิษย์ที่จบการศึกษาจากโรงเรียนในเครือมีอยู่ในทุกวงการ อาทิเช่น

ปาริฉัตร - ปราถนา สัชฌุกร ศิษย์เก่าเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนแวนต์ อยู่ในวงการภาพยนตร์โทรทัศน์⁵²

⁴⁹ “ศิษย์ส่วนหนึ่งที่โรงเรียนภาคภูมิใจ” ใน 60 ปี โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนแวนต์.

⁵⁰ “เปิดแฟ้ม ... ส่วนหนึ่งของศิษย์ช่างตากุ้งคอนแวนท์” ใน วัชรสมโภชช่างตากุ้งคอนแวนต์

⁵¹ “เกร็ดชีวิต” ใน จตุราสิตสมโภช โรงเรียนอัสสัมชัญคอนแวนต์, หน้า 83.

⁵² “ศิษย์ส่วนหนึ่งที่โรงเรียนภาคภูมิใจ” ใน 60 ปี โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนแวนต์

เพชรรัตน์ เลิศนวัตร์ ศิษย์เก่าช่างตากุ้งคอนแวนท์ เป็นเจ้าของและ
ผู้อำนวยการโรงเรียนศิริโรจน์พาณิชย์⁵³

สมลักษณ์ วงศ์งามขำ ศิษย์เก่าช่างตากุ้งคอนแวนท์ เป็นหัวหน้าฝ่าย
งานเผยแพร่ กองข่าว สำนักพระราชเลขาธิการ⁵⁴

ผู้วิจัยเห็นว่าผู้สำเร็จการศึกษา ศิษย์เก่าในช่วงปี พ.ศ.2476 - 2520 มี
การขยายวงกว้างออกไปจากผู้เป็นบุตรหลานเชื้อพระวงศ์ ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ
ออกไปเป็นบุตรหลานของพ่อค้า และหน้าที่การงานของผู้สำเร็จการศึกษาก็ขยาย
วงกว้างออกไปเป็นผู้ที่รู้จักและยอมรับในวงสังคม

สมาคมศิษย์ สมาคมผู้ประกอบการและครู

จากการที่ผู้สำเร็จการศึกษาและศิษย์เก่าของโรงเรียนที่ดำเนินกิจการโดย
คณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตร มีหน้าที่การงานดีในสังคม และได้รับการยกย่อง
จากบุคคลภายนอกในเรื่องความมีระเบียบและกิจการมารยาท ซึ่งส่งผลให้ผู้สำเร็จการ
ศึกษาและศิษย์เก่าเกิดความรัก และความผูกพันกับโรงเรียน เพื่อมีส่วนร่วมในการ
ชำระรักษา และพัฒนาโรงเรียน ดังนั้นในปี พ.ศ. 2493 โรงเรียนเซนต์โยเซฟ
คอนแวนต์ จึงได้ก่อตั้งสมาคมศิษย์เซนต์โยเซฟคอนแวนต์ขึ้นเป็นสมาคมแรกของ
โรงเรียนในเครือเซนต์ปอลเดอชาร์ตร โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะสร้างสายสัมพันธ์
ระหว่างศิษย์ร่วมสถาบันเดียวกัน ปรึกษาหาแนวทางในการทะนุบำรุง และพัฒนา
โรงเรียน ตลอดจนให้ความร่วมมือในการบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคม และต่อมาในปี
พ.ศ. 2494 โรงเรียนอัสสัมชัญคอนแวนต์ก็ได้ก่อตั้งสมาคมศิษย์อัสสัมชัญคอนแวนต์
เป็นสมาคมที่สองของโรงเรียนในเครือเซนต์ปอลเดอชาร์ตร จนถึงปี พ.ศ. 2515 และ
พ.ศ. 2519 จึงมีสมาคมศิษย์เซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนแวนต์และสมาคมศิษย์
ช่างตากุ้งคอนแวนต์เกิดขึ้น ตามลำดับ

⁵³ “เปิดแฟ้ม ... ส่วนหนึ่งของศิษย์ช่างตากุ้งคอนแวนท์” ใน
วัชรสมโภช ช่างตากุ้งคอนแวนท์

⁵⁴ เรื่องเดียวกัน.

จากการก่อตั้งสมาคมศิษย์ ทำให้โรงเรียนได้รับการสนับสนุนในด้านงบประมาณที่จะใช้พัฒนาโรงเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างศิษย์ร่วมสถาบันเดียวกัน ความเอื้อเฟื้อของศิษย์รุ่นพี่ที่มีต่อศิษย์ปัจจุบัน และที่สำคัญยิ่งคือการเผยแพร่ชื่อเสียงของโรงเรียนออกสู่วงสังคมในนามของสมาคมศิษย์แต่ละโรงเรียน

จากการที่ผู้ปกครองมองเห็นความรักและความเอาใจใส่ของคณะภคินีและครูที่มีต่อนักเรียนซึ่งเป็นบุตรหลานของตน ดังนั้นเมื่อกรรมการฝ่ายผู้ปกครองได้รับเชิญจากภคินีและครูมาปรึกษาหารือในเรื่องการหาแนวทางสนับสนุนการเรียนของนักเรียน ซึ่งเป็นบุตรหลานของผู้ปกครอง และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน ฉะนั้นในปี พ.ศ. 2515 โรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ จึงได้ก่อตั้งสมาคมผู้ปกครองและครูโรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ขึ้นเป็นโรงเรียนแรก โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและครูในการฝึกอบรมสั่งสอนนักเรียนให้อยู่ในศีลธรรมและวัฒนธรรมอันดี ร่วมมือกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการดำเนินงานร่วมกันระหว่างผู้ปกครองและครูในการพัฒนาการศึกษาของนักเรียน ส่งเสริมสวัสดิการในหมู่สมาชิกเพื่อประโยชน์แก่สังคม และสมาคมโดยไม่เกี่ยวข้องกับกิจการเมือง และในปี พ.ศ. 2517 และ 2518 โรงเรียนอัสสัมชัญคอนเวนต์ และโรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนเวนต์ ก็ได้ก่อตั้งสมาคมผู้ปกครองและครูเป็นโรงเรียนที่สองและสามของโรงเรียนในเครือคณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตร⁵⁵

จากการก่อตั้งสมาคมผู้ปกครองและครูทำให้โรงเรียนได้รับการสนับสนุนทั้งทางด้านงบประมาณจากผู้ปกครองที่จะใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนของโรงเรียน ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อนักเรียน นอกจากนี้ยังได้มีโอกาสสร้างความสัมพันธ์อันดี ระหว่างครูกับผู้ปกครองหรือระหว่างโรงเรียนกับบ้านอีกด้วย

จากที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความสามารถและการมองเห็นไกลของคณะภคินีในเรื่องการให้ความร่วมมือในการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนจากศิษย์เก่าและผู้ปกครองนักเรียนในรูปของการจัดตั้งสมาคม ซึ่งทั้ง 2 สมาคมจะให้การสนับสนุน และส่งเสริมการบริหารงานการศึกษาของคณะอย่างจริงจัง และพร้อมที่จะเสียสละทั้งกำลังกาย กำลังทรัพย์ และกำลังสติปัญญา เพื่อสถาบันอันเป็นที่รักยิ่งและเพื่อบุตรหลานของตนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและมีคุณธรรม

⁵⁵ สัมภาษณ์, เซอร์เวโรนิก กลินไกร, 2 เมษายน 2538.

ผู้วิจัยในฐานะที่เคยปฏิบัติงานในโรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ โรงเรียนอัสสัมชัญคอนเวนต์ และโรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนเวนต์ ได้เห็นถึงบทบาทของสมาคมทั้งสอง คือสมาคมศิษย์ และสมาคมผู้ปกครองและครู ขอแสดงความเห็นว่า สมาคมทั้งสอง ได้มีส่วนช่วยในการพัฒนาการของการจัดการศึกษาเป็นอย่างมาก อาทิเช่น การพัฒนาบุคลากรครู การสร้างขวัญและกำลังใจแก่ครู การสนับสนุนโรงเรียนในด้านสื่อการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ซึ่งสมาคมทั้งสองต่าง ยินดีให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ในทุกครั้งที่โรงเรียนต้องการความช่วยเหลือ ซึ่งผู้วิจัยถือว่าสมาคมทั้งสองเป็นองค์กรหนึ่งที่ช่วยในการพัฒนาการของการศึกษาที่จัดโดยคณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตได้ก้าวหน้าสืบไป

ปัญหา อุปสรรค

การพัฒนาการศึกษาที่จัดโดยคณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ต ในช่วงปี พ.ศ. 2476 - 2520 มีปัญหาและอุปสรรค ดังนี้

1. ด้านหลักสูตร

หลักสูตรภาษาอังกฤษและภาษาฝรั่งเศสที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้เรียนในแต่ละชั้นต่ำกว่าระดับความรู้ที่นักเรียนมีอยู่ ซึ่งโรงเรียนแก้ปัญหาโดยการส่งตำราจากต่างประเทศมาใช้สอนนักเรียนแทน

2. ตำราเรียนและสื่อการสอน

กระทรวงศึกษาธิการบังคับให้โรงเรียนเลือกใช้ตำราเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ และของสำนักพิมพ์ที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนได้ สื่อการเรียนการสอนมีน้อย

3. ด้านผู้บริหาร

คณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตมีนโยบายในด้านผู้บริหารจะต้องเป็นภคินีเอง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวต่างประเทศ และเมื่อกระทรวงศึกษาธิการบังคับให้ผู้ดำรงตำแหน่งจะต้องมีความรู้ด้านภาษาไทย ประกอบกับสมาชิกของคณะที่เป็นคนไทยมีน้อย จึงทำให้เกิดปัญหาขาดแคลนผู้บริหารที่มีคุณสมบัติดังกล่าว แต่ทางคณะภคินีก็แก้ปัญหาโดยการแต่งตั้งฆราวาสหญิงที่เป็นศิษย์เก่าของโรงเรียนเป็นผู้บริหาร

4. ด้านครู

เนื่องจากทางคณะภคินีมีนโยบายที่จะให้ชาวต่างชาติเป็นผู้สอนภาษาต่างประเทศ ดังนั้นจึงมีการว่าจ้างฆราวาสหญิงชาวต่างชาติเข้ามาเป็นครูในโรงเรียน และการที่โรงเรียนจะบรรจุชาวต่างชาติให้เป็นครูในโรงเรียนได้นั้น ชาวต่างชาติจะต้องสอบไล่ประโยคประถมศึกษาดอนปลายของกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนครูต่างชาติที่ไม่มี

คุณวุฒิดังกล่าว โรงเรียนไม่สามารถบรรจุให้เป็นครูได้ ดังนั้นเมื่อทางโรงเรียนว่าจ้างครูต่างชาติที่ไม่มีคุณวุฒิ ทำให้บางครั้งต้องขาดการสอนเนื่องจากต้องออกนอกประเทศแล้วกลับเข้ามาขอวีซ่าเข้าประเทศใหม่ทุกสามเดือน ซึ่งทางคณะก็แก้ปัญหาโดยการเริ่มรับครูสอนภาษาต่างประเทศที่เป็นคนไทย และเคยเป็นศิษย์เก่าของโรงเรียนในเครือเซนต์ปอลเดอชาร์ตร การสอนของครูจะใช้วิธีบรรยายอย่างเดียว เด็กไม่ค่อยมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็น เมื่อมีการปรับปรุงหลักสูตรประมาณปี พ.ศ. 2518 - 2520 ที่เน้นให้จัดการเรียนการสอนโดยให้เด็กเป็นศูนย์กลางในการเรียน ครูอาวุโสหลายท่านไม่สามารถปรับวิธีการสอนของตนได้ ทางคณะแก้ปัญหาโดยการส่งครูไปอบรมวิธีการสอน และพาครูไปดูงานการศึกษานอกสถานที่

5. ด้านนักเรียน

จำนวนนักเรียนที่ทางโรงเรียนสามารถรับเข้าเรียนได้มีน้อยกว่าความต้องการของผู้ปกครองที่จะนำบุตรหลานมาฝากเรียน ซึ่งทางโรงเรียนแก้ปัญหาโดยใช้ระบบสอบคัดเลือก

นักเรียนไม่กล้าแสดงความคิดเห็น เนื่องจากถูกอบรมให้มีความเคารพต่อครู-อาจารย์ ซึ่งทางโรงเรียนแก้ปัญหาโดยการจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการที่จะเสนอแนะ หรือแสดงความคิดเห็นโดยให้อยู่ในขอบเขตที่สมควร

6. ด้านนโยบายการขยายโอกาสทางการศึกษา

รัฐมีนโยบายจะให้นักเรียนเรียนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จึงไม่มีการสนับสนุนให้โรงเรียนรับนักเรียนเข้าศึกษาต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้การพิจารณาระดับผลการเรียน ถ้านักเรียนที่ผลการเรียนไม่ถึงเกณฑ์ก็จะต้องสอบคัดเลือกเข้าเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทุกคน แต่เนื่องจากโรงเรียนของคณะเปิดห้องเรียนสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายน้อยกว่าในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จึงทำให้ไม่สามารถสนองนโยบายดังกล่าวของรัฐได้

จากปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติตามกฎระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ และการปรับปรุงหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ค่านิยมของผู้ปกครองและค่านิยมของสังคมไทย แต่แนวทางการแก้ไขของคณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตรเป็นการแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการบริหาร และการจัดการด้านการศึกษาของคณะภคินีที่นอกจากจะไม่ขัดกับนโยบายของรัฐแล้ว ยังมีการพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าทันกับสภาพการณ์ในสังคม

บริบททางการศึกษาที่มีผลต่อการจัดการศึกษาของคณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตร

สำหรับบริบททางการศึกษาที่มีผลต่อการจัดการศึกษาของคณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตรในช่วงนี้ คือ บริบททางสังคม บริบททางศาสนาและจริยธรรม และบริบททางการเมือง

บริบททางสังคม ผู้ปกครองมีความสนใจส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนของคณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตรเป็นจำนวนมาก ทำให้คณะต้องก่อตั้งโรงเรียนขึ้นใหม่และขยายโรงเรียนที่ก่อตั้งขึ้นก่อนแล้วเพื่อรองรับกับจำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ผู้วิจัยยังตั้งข้อสังเกตว่า ความคาดหวังของผู้ปกครองที่หวังจากโรงเรียนมีค่อนข้างสูง คือต้องการให้มีพื้นฐานที่ดีสำหรับการเรียนต่อในชั้นอุดมศึกษา ดังนั้นโรงเรียนจึงต้องปูพื้นฐานที่แน่นทางวิชาการให้กับนักเรียน ส่งผลให้ครูได้มีการตื่นตัวทางด้านวิชาการ และขณะเดียวกันโรงเรียนก็ต้องส่งเสริมให้ครูได้มีการพัฒนาการทางด้านความรู้ และคุณธรรม เพื่อจะสามารถอบรมสั่งสอนนักเรียนให้มีความรู้และคุณธรรมสมตามความคาดหวังของผู้ปกครองได้

บริบททางศาสนาและจริยธรรม ตามที่ได้กล่าวแล้วในบทที่ 2 ว่าพื้นฐานทางศาสนานั้นมีผลต่อการจัดการศึกษาของคณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตร ในช่วงแรกเริ่ม ระหว่างปี พ.ศ. 2448 - 2475 เช่นเดียวกันกับในช่วงนี้ คือระหว่าง พ.ศ. 2476 - 2520 ปัจจัยที่ส่งผลให้มีการพัฒนาการการจัดการศึกษาของคณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตรคือความปรารถนาของพระคุณเจ้าประจำสังฆมณฑลต่าง ๆ ที่จะให้คณะภคินีได้ไปช่วยในการจัดการศึกษาในโรงเรียนของสังฆมณฑลทั้งในเขตกรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัด เมื่อผู้ใหญ่ฝ่ายคณะเห็นว่าเป็นไปตามจิตตารมณ์ดั้งเดิมของคณะคือการช่วยงานของสังฆมณฑล ก็ได้ส่งสมาชิกของคณะไปปฏิบัติงานในโรงเรียนต่าง ๆ ที่พระคุณเจ้ามีความต้องการ

บริบททางการเมือง ในช่วงปี พ.ศ. 2516 และ พ.ศ. 2518 ได้มีการเรียกร้องประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา บรรยากาศทางการเมืองในขณะนั้น ส่งผลให้คณะต้องมีการปรับเปลี่ยนการเรียนการสอน อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการเรียกร้องประชาธิปไตยของบรรดานิสิตนักศึกษาส่งผลให้ผู้ใหญ่ฝ่ายรัฐ และผู้ใหญ่ทางสถาบันการศึกษาได้มีแนวคิดใหม่เกี่ยวกับการวางโครงสร้างของหลักสูตรใหม่

อย่างไรก็ตามจากหลักฐานและการวิเคราะห์เกี่ยวกับพัฒนาการของการศึกษาที่จัดโดยคณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ต ในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2476 - 2520 สรุปได้ว่าการก่อตั้งโรงเรียนของคณะในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง มีด้วยกัน 6 โรงเรียน คือ โรงเรียนวันทามารีย์ โรงเรียนเซนต์ปอลคอนแวนต์ โรงเรียนเซนต์โยเซฟระยอง โรงเรียนเซนต์โยเซฟบางนา โรงเรียนศรีเพชรบูรณ์วิทยา และโรงเรียนเซนต์โยเซฟทิพวัล ตามลำดับ นับได้ว่าโรงเรียนวันทามารีย์ เป็นโรงเรียนแรกที่คณะภคินีก่อตั้งขึ้นในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง โดยทั้งช่วงระยะเวลาในการก่อตั้งห่างจากโรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนแวนต์ ซึ่งเป็นโรงเรียนสุดท้ายของสมัยแรกเริ่มถึง 31 ปี แหล่งที่ตั้งของโรงเรียนใหม่ทั้ง 6 โรงเรียน อยู่ในต่างจังหวัดทั้งสิ้น

นอกจากนี้ในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง คณะภคินียังได้รับมอบหมายให้ดูแลและจัดการศึกษาโรงเรียนของสังฆมณฑลอีก 8 โรงเรียน คือ โรงเรียนเซนต์แอนโทนี โรงเรียนมารดานฤมล โรงเรียนมารีย์วิทยา โรงเรียนพระแม่สกลสงเคราะห์ โรงเรียนภัทรวิทยา โรงเรียนพระมารดานิจจานุเคราะห์ โรงเรียนเซนต์หลุยส์ศึกษา และโรงเรียนขางตาครูส์ศึกษา ตามลำดับ นับได้ว่าโรงเรียนเซนต์แอนโทนี เป็นโรงเรียนแรกของสังฆมณฑล ที่มอบหมายให้คณะภคินีเข้าไปรับผิดชอบการจัดการศึกษาในโรงเรียน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง คณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตมีโรงเรียนที่ต้องรับผิดชอบด้านการศึกษาเพิ่มขึ้นอีก 14 โรงเรียน โดยเป็นโรงเรียนของคณะ 6 โรงเรียน และโรงเรียนของสังฆมณฑล 8 โรงเรียน

สำหรับโรงเรียนที่ก่อตั้งในสมัยแรกเริ่มในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ได้มีการพัฒนาปรับปรุงด้านอาคารเรียนให้ทันสมัย มีการก่อตั้งอาคารเรียนเพิ่มเติม เพื่อให้ทันกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยและอาคารเรียนที่ก่อตั้งขึ้นใหม่บางโรงเรียนก็ได้รับพระราชทานชื่อจากสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถพร้อมโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมเสด็จพระราชดำเนินมาทรงเป็นประธานในพิธีเปิดตึกหลายครั้ง ซึ่งนับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอันสูงส่งที่ทรงมอบให้กับโรงเรียนของคณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ต

ปรัชญาการศึกษาในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง คณะภคินีได้มีการเขียนปรัชญาในการจัดการศึกษาในรูปจุดมุ่งหมายของมนุษย์ที่ว่า “จุดมุ่งหมายของมนุษย์ คือ การรู้จัก และเข้าถึงสัจธรรมอันสูงส่ง ด้วยการดำเนินชีวิตที่มีระเบียบ สุภาพ ราบเรียบ การทำงาน และเปี่ยมด้วยเมตตาธรรม” ซึ่งนับเป็นปรัชญาการศึกษาแรกของคณะภคินีที่กำหนดเป็นลายลักษณ์อักษร

ด้านวัตถุประสงค์ และนโยบายทางการศึกษาของคณะภคินีในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองก็ได้มีการกำหนดขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2520 เช่นเดียวกับปรัชญาการศึกษาของคณะ โดยวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาในช่วงนี้ เป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนรู้จักการเรียนรู้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีทักษะ ยึดมั่นในหลักธรรมของศาสนา มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคม ตลอดจนเป็นผู้มีพลานามัยดี ส่วนนโยบายทางการศึกษาของคณะภคินีในยุคนี้ ก็มุ่งในเรื่องการพัฒนาให้นักเรียนให้เป็นคนที่สมบูรณ์ ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ในขณะเดียวกันก็ต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้ความสามารถ และเป็นพลเมืองดีของสังคม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าวัตถุประสงค์และนโยบายการศึกษาของคณะภคินีในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองมีการขยายขอบเขตกว้างมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้ทันกับสภาพการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

ในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง คณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตร ยังคงใช้หลักสูตรเดียวกับสมัยแรกเริ่มแต่เพิ่มการอบรมจริยธรรมในตอนเช้าทุกวัน วันละประมาณ 20 - 30 นาที แต่มีการปรับหลักสูตรการเรียนการสอนของโรงเรียนในคณะภคินีครั้งใหญ่อีก 2 ครั้ง คือ

ครั้งแรกคือปี พ.ศ. 2480 ซึ่งคณะภคินีต้องปรับหลักสูตรการเรียนการสอนในโรงเรียนให้เป็นหลักสูตรเดียวกับที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดตามพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2479 แต่ยังคงเน้นในเรื่องความรู้ ความสามารถและคุณธรรม โดยโรงเรียนได้เพิ่มเติมบางวิชาที่เป็นประโยชน์กับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความสามารถ และเปี่ยมด้วยคุณธรรม

ครั้งที่สองคือปี พ.ศ. 2504 ซึ่งเป็นปีหลังจากรัฐประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 พร้อมกับปฏิรูประบบโรงเรียน ทำให้คณะภคินีต้องปรับโครงสร้างของหลักสูตรใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ในขณะเดียวกันก็ต้องรักษาเอกลักษณ์ของโรงเรียนคอนแวนต์ไว้ ดังนั้น

คณะภคินีจึงได้มีการปรับเวลาและเพิ่มรายวิชาทางด้านภาษาต่างประเทศ เพิ่มชั่วโมงสอนจริยศึกษาเพื่อเป็นประโยชน์กับนักเรียนในอนาคต

ในช่วงนี้ คณะภคินีได้มีการเปิดหลักสูตรใหม่พร้อมกับขยายการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่ก่อตั้งในสมัยแรกเริ่มดังนี้

ในปี พ.ศ. 2482 โรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ได้เปิดหลักสูตรฝึกหัดครู 2 ปี ซึ่งทางการสั่งปิดในปี 2486 จึงมีนักเรียนฝึกหัดครูเพียง 2 รุ่น โครงสร้างของหลักสูตรนักเรียนฝึกหัดครู เน้นวิธีการให้การอบรมสั่งสอน มีลายมือสวยความรู้ และระเบียบวินัยในการทำงาน

ในปี พ.ศ. 2489 โรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ได้ขยายชั้นเรียนถึงชั้นเตรียมอุดมศึกษาในแผนกวิทยาศาสตร์ และอักษรศาสตร์

ในปี พ.ศ. 2502 โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนเวนต์ ได้ขยายชั้นเรียนถึงชั้นเตรียมอุดมศึกษาในแผนกศิลป์

ในปี พ.ศ. 2511 โรงเรียนเซนต์คาทอลิกคอนเวนต์ ได้ขยายชั้นเรียนถึงชั้นเตรียมอุดมศึกษาในแผนกวิทยาศาสตร์

ในปี พ.ศ. 2517 โรงเรียนเซนต์คาทอลิกคอนเวนต์ได้เปิดแผนกอักษรศาสตร์ในระดับชั้นเตรียมอุดมศึกษา เพิ่มขึ้นอีก 1 แผนก

ในปี พ.ศ. 2518 โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนเวนต์ได้ขยายการศึกษาลงในระดับล่าง คือ เปิดสอนระดับชั้นอนุบาล และเปิดแผนกวิทยาศาสตร์ในระดับชั้นเตรียมอุดมศึกษา

การเรียนการสอนในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง มีการกำหนดการเรียนเป็นรายวัน โดยนักเรียนชั้นมูล และนักเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ประถมศึกษาจะเรียนด้วยบทเรียนภาษาไทยที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดวันละ 4 ชั่วโมง และเรียนภาษาต่างประเทศเพียงชั่วโมงเดียว ส่วนนักเรียนมัธยมและนักเรียนที่ไม่อยู่ในเกณฑ์ประถมศึกษาจะเรียนด้วยบทเรียนภาษาต่างประเทศวันละประมาณ 3 ชั่วโมง และเรียนภาษาไทยเพียงวันละชั่วโมงครึ่ง

ส่วนวิธีการเรียนการสอน ครูผู้สอนจะใช้วิธีการสอนแบบบรรยายและยังคงเน้นหนักด้านภาษาต่างประเทศ การอบรมด้านจริยธรรมคุณธรรม และการมีระเบียบวินัยในตนเอง

การประเมินผลในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ในระยะแรกครูผู้สอนจะเป็นผู้ประเมินผล นักเรียนจะถูกครูผู้สอนประเมินผลอยู่ตลอดเวลา ถึงปลายปีการศึกษา นักเรียนที่เป็นชั้นตัวประโยคจะใช้ข้อสอบของกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนนักเรียนชั้นอื่น ๆ ครูผู้สอนจะเป็นผู้ประเมินผลเอง เกณฑ์ในการตัดสินผลการเรียนทางโรงเรียนยึดเกณฑ์ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด แต่มีการกำหนดระบบการ

ประเมินผลเป็นลักษณะเฉพาะของโรงเรียนในเครือ คือ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการกลางประเมินผลเพื่อทำหน้าที่ตั้งแต่ตรวจคุณภาพข้อสอบที่ครูผู้สอนส่งมา จนถึงสรุปผลการสอบ และผู้ปกครองจะเป็นผู้มารับทราบผลการสอบของนักเรียนด้วยตนเอง และสิ่งที่เป็นเครื่องยืนยันความสามารถในเรื่องการจัดหลักสูตร การเรียนการสอน และการประเมินผลของคณะภคินี คือ การที่โรงเรียน 4 โรงเรียนแรกของคณะภคินีได้รับการรับรองวิทยฐานะจากกระทรวงศึกษาธิการว่าเป็นโรงเรียนที่ดำเนินการสอนตามหลักสูตรการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการภายในระยะเวลาไม่ถึง 10 ปี หลังจากปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้เป็นหลักสูตรเดียวกับที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

นอกจากนี้ โรงเรียนของคณะภคินียังได้รับพระราชทานรางวัลการจัดการศึกษาดีเด่นจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวถึง 5 ครั้ง ได้แก่

โรงเรียนอัสสัมชัญคอนแวนต์ ได้รับพระราชทานรางวัลปี พ.ศ. 2507

โรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ ได้รับพระราชทานรางวัลปี พ.ศ. 2511

โรงเรียนเซนต์คาทาลีนคอนแวนต์ ได้รับพระราชทานรางวัลปี พ.ศ. 2512

โรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ ได้รับพระราชทานรางวัลปี พ.ศ. 2513 และปี พ.ศ. 2516

นับได้ว่า โรงเรียนอัสสัมชัญคอนแวนต์เป็นโรงเรียนแรกของคณะภคินีที่ได้รับพระราชทานรางวัลการจัดการศึกษาดีเด่นจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และโรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์เป็นโรงเรียนของคณะภคินีที่ได้รับรางวัลพระราชทานการจัดการศึกษาดีเด่นจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมากที่สุด

ผู้บริหารโรงเรียนของคณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พบว่าผู้บริหารที่ดำรงตำแหน่งอธิการณีเป็นภคินีชาวต่างชาติ และภคินีที่เป็นคนไทย ส่วนผู้บริหารที่ดำรงตำแหน่งครูใหญ่ ส่วนใหญ่จะเป็นภคินีของคณะเซนต์ปอลเดอชาร์ต ยกเว้นโรงเรียนเซนต์คาทาลีนคอนแวนต์ และโรงเรียนอัสสัมชัญคอนแวนต์ที่มีครูใหญ่เป็นฆราวาสหญิงแต่ทั้งสองท่านก็เป็นศิษย์เก่าของโรงเรียนในเครือเซนต์ปอลเดอชาร์ต

ครูผู้สอนในโรงเรียนของคณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจะมีทั้งภคินีของคณะที่เป็นคนไทย เป็นศิษย์เก่า เป็นสตรีชาวต่างชาติ ตลอดจนเป็นผู้ที่คณะเลือกกว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและมีบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับการเป็นครู

คุณสมบัติของผู้ที่จะเข้ามาเป็นครูในโรงเรียนของคณะภคินีเซนต์ปอลเชอซาร์ตอร์ ยังคงคล้ายกับสมัยแรกเริ่มแต่มีการกำหนดคุณสมบัติเพิ่มเติม โดยระบุสาขาวิชาที่ต้องการ และเริ่มมีการประกาศรับสมัครทางสื่อมวลชนเป็นครั้งแรก

นอกจากนี้ยังพบว่าครูโรงเรียนของคณะภคินีมีทั้งครูที่อยู่ประจำ และครูไป-กลับ ทั้งยังมีครูพิเศษที่ทางโรงเรียนว่าจ้างมาช่วยสอนเป็นรายชั่วโมงในสาขาวิชาที่ต้องการ ครูโรงเรียนของคณะภคินีที่ไม่ใช่ครูพิเศษจะได้รับการพัฒนาได้ความรู้ และจริยธรรมอยู่เสมอ เพื่อให้ครูมีความรู้ความสามารถในการอบรมสั่งสอนเยาวชนให้มีคุณภาพ และเป็นพลเมืองดีของสังคม

นักเรียนของโรงเรียนของคณะภคินีเซนต์ปอลเชอซาร์ตอร์ในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เนื่องจากค่านิยม ความเชื่อถือและความไว้วางใจของผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียนของนักบวชหญิงคณะนี้ ทำให้คณะภคินีต้องเปลี่ยนระบบการรับนักเรียนมาเป็นระบบสอบคัดเลือกเข้าเรียน โดยจัดสอบคัดเลือกรับนักเรียนปีละ 2 ระดับ คือ สอบคัดเลือกเข้าชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หรือเข้าชั้นอนุบาลปีที่ 1 และสอบคัดเลือกเข้าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

นักเรียนที่คณะภคินีรับเข้าเรียนมี 2 ลักษณะ คือ นักเรียนที่อยู่ประจำ และนักเรียนไปกลับ มีการแบ่งประเภทนักเรียนตามค่าเล่าเรียนที่ผู้ปกครองสามารถจ่ายได้ ซึ่งต่อมากคณะภคินีได้ยกเลิกระบบการแบ่งนักเรียนแต่กลับไปให้ความช่วยเหลือด้านการศึกษาแก่นักเรียนที่ยากจน และนักเรียนที่อยู่ประจำจะได้รับการอบรมเรื่องระเบียบวินัยและคุณธรรมมากกว่านักเรียนไปกลับ และโรงเรียนอัสสัมชัญคอนแวนต์ นับเป็นโรงเรียนแรกที่นักเรียนแต่งเครื่องแบบนักเรียนที่ใช้อยู่ปัจจุบัน และในปี พ.ศ. 2509 คณะภคินีก็ได้กำหนดให้โรงเรียนในเครือทุกโรงเรียนเปลี่ยนเครื่องแบบนักเรียนทั้งชั้นประถมศึกษา และชั้นมัธยมศึกษาให้เป็นแบบเดียวกัน

ผู้สำเร็จการศึกษาและเคยเป็นศิษย์เก่าของโรงเรียนในเครือเซนต์ปอลเชอซาร์ตอร์ในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง มีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างมากมาย โดยส่วนมากจะเป็นสตรีไทยที่เป็นบุตรหลานของเชื้อพระวงศ์ ข้าราชการ ตำรวจ ทหาร พ่อค้าและนักธุรกิจ ซึ่งเธอเหล่านั้นต่างก็ประสบผลสำเร็จในชีวิต มีชื่อเสียง มีหน้าที่การงานดี อีกทั้งยังได้รับการยกย่องสรรเสริญ และการยอมรับจากคนในสังคมว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถโดยเฉพาะด้านภาษา ความมีคุณธรรม จริยธรรม ความเสียสละ ความมีระเบียบวินัย ตลอดจนมีกิริยามารยาทที่ดีในสังคม

ศิษย์เก่าในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองที่เป็นความภาคภูมิใจ และนับเป็นเกียรติประวัติอันสูงสุดของโรงเรียนในเครือเซนต์ปอลเดอซาร์ต คือ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถของมวลชนชาวไทย ซึ่งพระองค์ท่านยังทรงระลึกถึงสถาบัน ภาคนี และครูที่ถวายการเรียนการสอนพระองค์ในเยาว์วัยอยู่เสมอ

สมาคมศิษย์ และสมาคมผู้ปกครองและครู ก่อตั้งขึ้นในช่วงหลังของการเปลี่ยนแปลงการปกครอง โดยสมาคมศิษย์ก่อกำเนิดขึ้นจากความรักความผูกพันและความกตัญญูกตเวทิตาของบรรดาศิษย์ที่มีต่อคณะภาคนี ครูและโรงเรียน สมาคมศิษย์ที่ก่อกำเนิดในช่วงนี้มีสมาคมศิษย์เซนต์โยเซฟคอนเวนต์ สมาคมศิษย์อัสสัมชัญคอนเวนต์ สมาคมศิษย์เซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนเวนต์ และสมาคมศิษย์ซางตากรูส์คอนเวนต์ ตามลำดับ นับได้ว่าสมาคมศิษย์เซนต์โยเซฟคอนเวนต์ เป็นสมาคมศิษย์สมาคมแรกของโรงเรียนในเครือเซนต์ปอลเดอซาร์ต

ส่วนสมาคมผู้ปกครองและครู ก่อตั้งขึ้นจากความรัก ความเอาใจใส่ของผู้ปกครอง ภาคนี และครูที่ต้องการให้นักเรียนได้รับการศึกษาที่มีประสิทธิภาพสูงสุด สมาคมผู้ปกครองและครูที่เกิดขึ้นในช่วงนี้ คือ สมาคมผู้ปกครองและครูโรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ สมาคมผู้ปกครองและครูโรงเรียนอัสสัมชัญคอนเวนต์ และสมาคมผู้ปกครองและครูโรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนเวนต์ ตามลำดับ นับได้ว่าสมาคมผู้ปกครองและครูโรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ เป็นสมาคมผู้ปกครองและครูสมาคมแรกของโรงเรียนในเครือเซนต์ปอลเดอซาร์ต เช่นเดียวกับสมาคมศิษย์ และนอกจากนี้พบว่ายัง วัตถุประสงค์หลักของทั้งสองสมาคม จะเน้นในเรื่องการสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างศิษย์ร่วมสถาบัน (สมาคมศิษย์) และความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน กับโรงเรียน (สมาคมผู้ปกครองและครู) และการเผยแพร่ชื่อเสียงของโรงเรียนซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการจัดการศึกษาในโรงเรียนของคณะภาคนีให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น

สำหรับปัญหา และอุปสรรคในการจัดการศึกษาของคณะภาคนีในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองมีหลายด้านซึ่งเป็นปัญหาในเรื่องการขาดแคลนบุคลากรในระดับผู้บริหาร ครูสตรีชาวต่างชาติที่ไม่มีวุฒิการศึกษาที่แสดงความรู้ด้านภาษาไทย ครูอาวุโสที่ไม่สามารถปรับวิธีการสอนโดยให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอนเหมือนในหลักสูตร ภาษาต่างประเทศที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้เรียนในแต่ระดับชั้นต่ำกว่าระดับความรู้ที่นักเรียนมีอยู่ ตำราเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการระบุให้โรงเรียนเลือกใช้ และสื่อการเรียนการสอนมีน้อย จำนวนนักเรียนที่ต้องการจะเข้าเรียนในโรงเรียนของคณะภาคนีเซนต์ปอลเดอซาร์ตมีมากกว่าจำนวนที่นั่งที่โรงเรียนสามารถรับได้ และปัญหาสุดท้าย คือ ปัญหาการพัฒนาให้นักเรียนมีความกล้าในการแสดงความคิดเห็นตามระบอบประชาธิปไตย จะเห็นได้ว่าปัญหา และอุปสรรคที่เกิด

ในช่วงนี้มีมากกว่าในสมัยแรกเริ่ม และเป็นปัญหา อุปสรรคในด้านผู้บริหาร ครู นักเรียน และด้านหลักสูตร

บริบททางการศึกษาที่มีผลต่อการจัดการศึกษาของคณะภคินีเซนต์ปอล เดอชาร์ตรในช่วงปี พ.ศ. 2476 - 2520 คือบริบททางปรัชญา บริบททางสังคม และบริบททางการเมือง กล่าวคือ สืบเนื่องจากปรัชญาการศึกษาของคณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตรในอันที่จะให้การศึกษาแก่เด็กและเยาวชนให้เป็นผู้ที่มีความรู้คู่คุณธรรม และบริบททางสังคมที่มีแนวคิดว่าสตรีควรได้รับการศึกษาในโรงเรียน เพื่อจะได้เป็นผู้ที่มีความรู้ในการอบรมดูแลบุตร อีกทั้งบริบททางการเมืองที่เรียกร้องความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งบริบทต่าง ๆ ตามที่กล่าวมานี้ ได้มีผลต่อการจัดการศึกษาของคณะภคินีเซนต์ปอลเดอชาร์ตรในอันที่จะพัฒนาการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพทางสังคมและการเมือง